

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ЂУРЂЕВДАН“ КРАГУЈЕВАЦ

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2024.

Септембар, 2024. године

На основу члана 57 и 58 Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. Гласник РС“, бр. 88/17, бр. 27/18-др закон, бр. 10/19, бр. 6/20, 129/21, 92/23); члана 16. и 17. Закона о предшколском васпитању и образовању („Сл.гласник РС“ 18/2010, 101/2017, 113/2017 - др. закон, 95/2018 - др. закон, 10/2019, 86/2019 - др. закон, 157/2020 - др. закон, 123/2021 - др. закон и 129/2021); Правилника о основама програма предшколског васпитања и образовања („Сл. гласник РС - Просветни гласник број 110-00-612/2018-04, од 30.08.2018. године); члана 36 члана 37 и члана 38 Статута предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац (бр. 03/1-4085 од 12. 7. 2024.године – Пречишћен текст), Управни одбор на седници одржаној дана 13.09.2024 године, доноси:

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ЂУРЂЕВДАН“ КРАГУЈЕВАЦ

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ЂУРЂЕВДАН“ КРАГУЈЕВАЦ
УСВОЈЕН ЈЕ 13.09.2024 ГОДИНЕ И ПРИМЕЊИВАЋЕ СЕ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ
„ЂУРЂЕВДАН“ КРАГУЈЕВАЦ

Председник Управног одбора

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	4
ПОРТРЕТ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ЂУРЂЕВДАН“ КРАГУЈЕВАЦ	6
Локално окружење Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац	7
Организациона структура Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац	9
Обим основне делатности	9
Радно време Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац.....	9
Табеларни приказ организационе структуре Установе	10
Кадар	17
Култура установе: мисија и мото установе	20
Мисија Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац.....	20
Мото Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац	20
ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА	21
Прилагођени Монтесори програм	35
Играонице „Малци зналци“	36
Енглески језик.....	36
Програм „Вртић од куће“	37
Пригодни програми при боравку у дечијим одмаралиштима и рекреативним центрима (зимовање, летовање, излети)	39
Саветовалиште за родитеље	39
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања	42
Програм заштите од дискриминације	54
Програм поступања Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац у кризним догађајима	67
Физичко окружење као димензија програма	81
ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ	
Партнерство са породицом.....	93
Повезаност са локалном зајендицом	96
Рад са децом и породицама из осетљивих група.....	96
Транзиција и континуитет.....	97
Предшколска установа као место рефлексивне праксе	99
Праћење и вредновање остваривања предшколског програма	100
ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	101

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Основна полазишта за израду предшколског програма Предшколске Установе „Ђурђевдан“ Крагујевац су:

- *Закон о основама система образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС“ бр. 88/17, 7/18-др. закон, 10/19, 6/20 и 129/21 и 92/2023);
- *Закон о предшколском васпитању и образовању* („Сл.гласник РС“ 18/2010, 101/2017, 113/2017 - др. закон, 95/2018 - др. закон, 10/2019, 86/2019 - др. закон, 157/2020 - др. закон, 123/2021 - др. закон и 129/2021);
- *Статут Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац* (бр. 03/1-4085 од 12. 7. 2024.године – Пречишћен текст);
- *Правилника о раду Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац* (дел. бр. 03/1-3997 од 4. 8. 2022. године);
- *Правилник о националном оквиру образовања и васпитања* („Сл .гласник РС“, бр. 98/2017);
- *Правилник о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја* („Службени гласник РС-Просветни гласник“ бр. 16/18 од 17. 09. 2018. године),
- *Правилник о стандардима квалитета рада установе* („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 14/18 од 02.08.2018. године);
- *Правилник о вредновању квалитета рада установе* (Службени гласник РС, бр.10/19 од 15.02.2019. године);
- *Правилник о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколске установе* (Сл. гласник РС” – Просветни гласник, бр. 1/19);
- *Правилник о врсти, називу, садржају и изгледу образаца евиденција и јавних исправа и начину њиховог вођења, попуњавања и издавања у предшколској установи* ("Службени гласник РС, бр. 63/2019);
- *Правилника о мерилима за утврђивање економске цене програма васпитања и образовања у предшколским установама* ("Службени гласник РС", број 87 од 10. септембра 2021.);
- *Правилник о стандардима компетенција за професију стручног сарадника у предшколској установи и његовог професионалног развоја* („Службени Гласник РС-Просветни гласник“ број 3 од 13. априла 2021.);
- *Правилник о програму свих облика рада стручног сарадника у предшколској установи* (Службени Гласник РС – Просветни Гласник“, број 6 од 4. августа 2021. године);
- *Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника* („Сл. Гласник РС“ бр. 109/2021);
- *Правилник о стручном усавршавању и образовању запослених* (бр.03/1-527 од 30.01.2019. године);
- *Правилник о поступању ПУ „Ђурђевдан“ Крагујевац у случају сумње или утврђеног дискриминаторског понашања вређања угледа, части или*

достојанства личности (03/1-529 од 30.01.2019. године) са Превентивним активностима и мерама које покреће установа у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности установе (бр. 03/1-529/2 од 30.01.2019.);

- *Правилник о ближим условима за остваривање припремног предшколског програма („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 5/2012);*
- *Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“, бр. 11/2024);*
- *Правилник о начину, критеријумима и поступку пријема деце у Предшколску установу „Ђурђевдан“ Крагујевац (бр. 03/1-1748 од 01.04.2019. године);*
- *Правилник о организацији и систематизацији радних места Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац (дел. бр. 01-2373 од 5. 4. 2024. - пречишћен текст);*
- *Других нормативних аката.*

ПОРТРЕТ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ЂУРЂЕВДАН“ КРАГУЈЕВАЦ

Назив установе	Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац
Адреса	Кнеза Милоша 21а
Телефон	034/300-845
Веб сајт	http://pudjurdjevdan.edu.rs/
Веб мејл	office@pudjurdjevdan.edu.rs
Шифра делатности	8510
Матични број	17872672
Датум оснивања	17. 11. 2014. године
Лого Предшколске установе „Ђурђевдан“	

Предшколска установа „Ђурђевдан“ као самостална Установа основана је 17. 11. 2014. године на основу одлуке Скупштине града Крагујевца. У свом саставу има седам радних јединица: РЈ „Колибри“, РЈ „Бубамара“, РЈ „Зека“, РЈ „Цицибан“, РЈ „Шврћа“, РЈ „Невен“ и РЈ „Чуперак“. Свака радна јединица унутар Установе негује своју аутономију и специфичност. У оквиру РЈ „Колибри“ налази се централна кухиња и једна развојна група.

Кроз сарадњу са локалном заједницом и родитељима значајно доприносимо повећању обухвата деце, видљивости рада Установе и промоцији значаја раног развоја. Проширујемо понуду квалитетних програма, креирамо додатну подршку деци и породици. Пружамо прилику деци да учествују у културном животу своје средине и манифестацијама на нивоу града са циљем подстицаја добробити детета, учења и раног развоја.

У оквиру делатности Установе организован је целодневни боравак и припремни предшколски програм у трајању од 4 сата у години пред полазак у школу. Сви облици рада реализују се у просторијама радних јединица и основних школа на подручју града Крагујевца.

Приоритет у раду Установе је перманентно стручно усавршавање свих кадрова. У протеклим годинама реализован је велики број програма стручног усавршавања за медицинске сестре-васпитачице, васпитаче/ице, стручне

сараднице и сарднице кроз које су едуковани за примену различитих акредитованих програма и надовезују се на садржаје и ефекте претходних едукација, а у складу са уоченим потребама васпитно-образовне праксе. Значајна специфичност и ресурс Установе представљају ауторски радови, публикације, приручници и ауторске текстови васпитача/ица, медицинских сестара васпитачица, стручних сарадница, сарадница и сарадника/ица - медицинских сестра за превентивну здравствену заштиту и негу. Велики број реализованих активности у Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац усмерен је на промовисању значаја предшколског васпитања, образовања и примера инспиративне праксе.

Локално окружење предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац

Вртић „Колибри“ налази се у насељу Централна радионица. У ближем окружењу су Шумарице, које васпитачи са децом користе за излете и шетње, реализацију спортских садржаја током целе године. Ту је и ОШ „Трећи крагујевачки батаљон“ као и МЗ. Вртић припада групи од три највећа вртића у граду како по обухвату деце, тако и по величини и броју радника на реализацији програма. Вртић „Колибри“ има велико двориште које представља изванредан ресурс за што пријатнији боравак и организацију живота деце у вртићу. У објекту је велика сала која је због недостатка простора претворена у простор где борави група деце предшколског усраста. У оквиру вртића се налази Инклузивни центар са сензорном собом и интерактивним подом и дворишним справама прилагођеним деци са тешкоћама у развоју.

Контакт телефон: 034/323-240, е-mail: kolibri@pudjurdjevdan.edu.rs

Вртић „Зека“ налази се у насељу Ердоглија у непосредној близини Шумарица, Соколане, Хиподрома, Саобраћајне полиције, тржног центра „Плаза“ и насеља „Смолвил“ који пружају могућност за реализовање најразличитијих садржаја на отвореном. Ту је и ОШ „Станислав Сремчевић“ са којом вртић има добру и редовну сарадњу. У непосредној близини је вртић „Бубамара“ тако да се организују заједничке посете и дружења деце.

Контакт телефон: 034/323-456, е-mail: zeka@pudjurdjevdan.edu.rs

Вртић „Бубамара“ налази се у насељу Ердоглија. Близина Шумарица, Хиподрома, Соколане, ОШ „Станислав Сремчевић“, Саобраћајне полиције, тржног центра „Плаза“, насеља „Смолвил“ пружа могућност добре сарадње вртића и окружења. Реалиатори/ке васпитно-образовног рада остварују и добру сарадњу са родитељима у организацији различитих акција, како на уређењу вртића, тако и планирању активности и садржаја. У дворишту је постављена летња учионица као

допуна простору дворишта у којој се организују различите активности у којима деца уживају. Од радне 2010. године Тим вртића Бубамара примењује у васпитно-образовном раду елементе Монтесори методе.

Контакт телефон: 034/323-389, е-mail: bubamara@pudjurdjevdan.edu.rs

Вртић „Цицибан“ налази се ужом центру града, у близини Књажевско-српског театра, ОШ „Мома Станојловић“, Милошевог конака, Прве крагујевачке гимназије и Музичке школе. Посебан акценат стављен је на неговање сарадње са породицом кроз акције и активности у које је укључена и локална заједница.

Контакт телефон: 034/300-846, е-mail: ciciban@pudjurdjevdan.edu.rs

Вртић „Невен“ налази се у насељу Бресницау непосредној близини ОШ „Вук Караџић“ и ОШ „Ђура Јакшић“, Дома здравља Бресница, фудбалског игралишта. Сврстава се у највеће објекте Установе. Вртић Невен негује уважавање различитости и размену са припремним предшколским групама пред полазак у школу у трајању од четири сата које су смештене у основним школама у окружењу са нарочитим освртом на обухват деце која нису у систему предшколског васпитања и образовања.

Контакт телефон: 034/334-251, е-mail: neven@pudjurdjevdan.edu.rs

Вртић „Чуперак“ налази се у насељу Илина Вода. Својевремено пројекат овог вртића је био награђен и као такав 1980. године претворен у објекат који плени својим спољним изгледом и унутрашњим уређењем и организацијом простора. Индустријска зона представља непосредно окружење овог вртића, као и Еко парк који из дана у дан прераста у једну од најпожељнијих градских оаза. У Еко парку је смештен мини зоо врт.

Контакт телефон: 034/336-135, е-mail: cuperak@pudjurdjevdan.edu.rs

Јаслице „Шврћа“ налази се у центру града у приземним просторијама солитера „А“. У радној 2011/12. Години у јаслицама је извршена адаптација простора. Јаслице Шврћа карактерише стимулативна физичка средина са разноврсним избором структурираних и неструктурираних дидактичких материјала.

Контакт телефон: 034/370-041, е-mail: svrca@pudjurdjevdan.edu.rs

Организациона структура Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац

Обим основне делатности

Обим основне делатности Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац реализује се у седам вртића: „Чуперак“, „Џицибан“, „Невен“, „Зека“, „Колибри“ и у јаслицама „Шврћа“.

Поред обављања делатности у просторијама вртића и јаслица, предшколско васпитање и образовање у припремном предшколском програму у трајању од 4 сата обавља се у тридесет и једном издвојеним простору на територији града Крагујевца. Сваке радне године у зависности од броја уписане деце, а у складу са *Законом о основама система образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС“ бр. 88/17, 27/18-др. закон, 27/18-др. закон, бр.10/19, бр.6/20, бр.129/21), одредбе члана 73. став 2. тачка 2) Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац формира припремно предшколске групе.

Радно време Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац

Радно време Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац је прилагођено радном времену корисника услуга. Рад се одвија у једној смени свих 12 месеци у години без прекида у било којем вртићу. Радно време вртића у којима је заступљен целодневни боравак деце износи 11 сати и траје од 5.30 до 16.30 часова. Време боравка деце у полудневном боравку износи 4 сата.

У целодневном боравку радна година траје од 1. септембра до 31. августа. У полудневном боравку радна година траје колико и школска година, њено трајање се одређује према Правилнику о календару образовно-васпитног рада за текућу радну годину. Предшколска установа не ради за време државних празника и викендом.

Табеларни приказ организационе структуре Установе

Табела 1. Преглед наменских грађених објеката по врстама, броју, капацитету (број места за рад у једној смени) површини дворишта и адреса

Ред. бр.	Назив објекта	Капацитет		Површина објекта	Површина дворишта	Адреса
		Бр. Група	Бр. деце			
1.	Вртић „Бубамара“	11,5	225	806	740	Мирослава Антића 7
2.	Вртић „Зека“	7	136	942	2892	Сутјеска 6
3.	Вртић „Колибри“	15	307	1908	3052	Јосифа Шнерсона 3а
4.	Вртић „Невен“	15	327	2002	1620	Радничка 23
5.	Вртић „Цицибан“	7,5	167	1306	2000	Кнеза Милоша 21а
6.	Вртић „Чуперак“	11	239	1294	3000	19. октобра 26
7.	Јаслице „Шврћа“	3	32	106	/	Николе Пашића 10
УКУПНО:		70	1433	8364 m²	13304 m²	/

Табала 2 Број група и број деце према програмима и узрастима

Објекти	Јаслице (до 3 одине)		Вртић (3 – 5,5 година)		Припремно предшколски програм (деца 5,5 – 6,5 година)				УКУПНО	
	Број деце	Број група	Број деце	Број група	целодневни програм		4 часа програм			
					Број деце	Број група	Број деце	Број група	Број деце	Број група
Цицибан	24	1,5	116	5	27	1	131	8	298	15,5
Чуперак	46	3	149	6	44	2	34	5	279	15
Зека	36	2	77	4	23	1	48	6	184	13
Невен	82	5	175	7	70	3	74	5	401	20
Колибри	104	6	149	6	50	2	32	3	339	17
Развојна група	/	/		/	/	/	/	/	4	1
Шврђа	32	3	/	/	/	/	/	/	32	3
Бубамара	47	2,5	132	7	46	2	29	2	254	13,5
ОШ „Доситеј Обрадовић“ Ердеч	/	/	/	/	/	/	42	2	42	2
ОШ „Живадинка Дивац“ Станово	/	/	/	/	/	/	31	2	31	2
ОШ „Милоје Симовић“ Драгобраћа	/	/	/	/	/	/	20	1	20	1
ОШ „Милоје Симовић“ Дреновац	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ОШ „Милоје Симовић“ Голочело	/	/	/	/	/	/	5	1	5	1
ОШ „Јулијана Ћатић“ Страгари	/	/	/	/	/	/	15	1	15	1
ОШ „Јулијана Ћатић“ Рамаћа	/	/	/	/	/	/	5	1	5	1
ОШ „Прота Стеван Поповић“ - Чумић	/	/	/	/	/	/	11	1	11	1
ОШ „Прота Стеван Поповић“ - Шењ	/	/	/	/	/	/	8	1	8	1
ОШ „19.октобар“ - Маршић	/	/	/	/	/	/	10	1	10	1
ОШ „19.октобар“ - Цветојевац	/	/	/	/	/	/	9	1	9	1
ОШ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

„19.октобар“- Корман											
ОШ „19.октобар“- Доње Комарице	/	/	/	/	/	/	5	1	5	1	
Месна заједница Корићани	/	/	/	/	/	/	7	1	7	1	
ОШ „Милутин и Драгиња Тодоровић“	/	/	/	/	/	/	39	2	39	2	
ОШ „Ђура Јакшић“	/	/	/	/	/	/	58	3	58	3	
ОШ „Ђура Јакшић“ Горње Комарице	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
ОШ „Трећи Крагујевачки батаљон“	/	/	/	/	/	/	29	2	29	2	
ОШ „Свети Сава“ – Поскурице	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
ОШ „Свети Сава“ – Грбице	/	/	/	/	/	/	6	1	6	1	
ОШ „Милутин и Драгиња Тодоровић“ – Илићево	/	/	/	/	/	/	5	1	5	1	
ОШ “19 октобар“– Ботуње	/	/	/	/	/	/	7	1	6	1	
ОШ „Јулијана Ђатић“ – Угљаревац	/	/	/	/	/	/	6	1	6	1	
ОШ „Јулијана Ђатић“ – Влакча	/	/	/	/	/	/	5	1	5	1	
ОШ „Јулијана Ђатић“ – Маслошево	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
ОШ „Јулијана Ђатић“ – Горњи Страгари	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
ОШ „Вук С. Карацић“ Трмбас	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
ОШ „Вук С. Карацић“ Букоровац	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

Табела 3 Обухват деце на нивоу ПУ „Ђурђевдан“ Крагујевац

Р. б.	Програм	Број група	Број деце
1.	Целодневни 6 –36 месеци	23	371
2.	Целодневни 3 – 5,5 године	35	800
3.	Целодневни ППП	11	262
4.	Припреми предшколски програм у години пред полазак у школу у трајању од четири сата у вртићима	3	36
5.	Припреми предшколски програм у години пред полазак у школу у трајању од четири сата у другим просторима	26	323
6.	Развојна група	1	4
УКУПНО		99	1796

Табела 4 Преглед других простора за рад са децом

Р. б.	Назив простора	Матични вртић	Бр. група	Бр. деце
1.	ОШ „Живадника Дивац“ – Станово	„Џицибан“	2	31*
2.	ОШ „Доситеј Обрадовић“ – Ердеч	„Џицибан“	2	42*
3.	ОШ „Милоје Симовић“ – Драгобраћа	„Колибри“	1	20
4.	ОШ „Јулијана Ћатић“ – Страгари	„Зека“	1	15
5.	ОШ „Прота Стеван Поповић“ – Чумић	„Невен“	1	11
6.	ОШ „Прота Стеван Поповић“ – Шењ	„Невен“	1	8
7.	ОШ „19 октобар“ – Маршић	„Чуперак“	1	10
8.	Месна заједница Корићани	„Колибри“	1	7
9.	ОШ „Милутин и Драгиња Тодоровић“	„Џицибан“	2	39*
10.	ОШ „Ђура Јакшић“	„Невен“	3	58
11.	ОШ „Трећи крагујевачки батаљон“	„Бубамара“	2	29
12.	Вртић „Зека“	„Зека“	1	12
13.	Вртић „Џицибан“	„Џицибан“	1	18*
14.	ОШ „Вук Стефановић Караџић“ – Трмбас	„Бубамара“	/	/
15.	Вртић "Чуперак"	„Чуперак“	1	6
16.	ОШ „Свети Сава“ – Поскурице	„Зека“	/	/
17.	ОШ „Свети Сава“ – Грбице	„Зека“	1	6
18.	ОШ „Милоје Симовић“ – Голочело	„Колибри“	1	5
19.	ОШ „Милутин и Драгиња Тодоровић“ – Илићево	„Џицибан“	1	5
20.	ОШ "19 октобар" – Ботуње	„Чуперак“	1	7
21.	ОШ „Јулијана Ћатић“ – Влакча	„Зека“	1	5
22.	ОШ „Јулијана Ћатић“ – Маслошево	„Зека“	/	/
23.	ОШ „19 октобар“ – Цветојевац	„Чуперак“	1	9
24.	ОШ „Милоје Симовић“ – Дреновац	„Колибри“	/	/
25.	ОШ „Јулијана Ћатић“ – Угљаревац	„Зека“	1	6
26.	ОШ „Јулијана Ћатић“ – Горњи Страгари	„Зека“	/	/
27.	ОШ „19 октобар“ – Корман	„Чуперак“	/	/
28.	ОШ „19 октобар“ – Доње Комарице	„Чуперак“	1	5
29.	ОШ „Вук Стефановић Караџић“ – Букуровац	„Невен“	/	/
30.	ОШ „Јулијана Ћатић“ – Рамаћа	„Зека“	1	5

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

31.	ОШ „Ђура Јакшић“ – Горње Комарице	„Невен“	/	/
УКУПНО		31	29	359

*У складу са Законом о Предшколском васпитању и образовању („Сл. Гласник РС“, бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017-др. Закон, 95/2018-др. Закон, 10/2019, 86/2019-др. Закон, 157/2020-др. Закон, 123/2021-др. Закон и 129/2021) број деце у васпитној групи се умањује за три по детету

Табела 5 Структура установе према врсти облика и програмима

Програми:	Трајање:
Програм неге и васпитно-образовног рада са децом јасеног узраста	Целодневни (11 сати)
Програм васпитно-образовног рада са децом од 3 до 5,5 година	Целодневни (11 сати)
Прилагођени Монтесори програм	Целодневни (11 сати)
Припремни предшколски програм	Целодневни (11 сати)
Припремни предшколски програм у години пред полазак у школу у трајању од 4 сата	4 сата
Програм васпитно-образовног рада са децом у развојној групи	Целодневни (11 сати)
Посебни програми	Трајање
Радионице „Малци зналци“	2 пута недељно по 2 сата
Енглески језик	Два пута недељно по пола сата
Програм у специфичним околностима „Вртић од куће“	По потреби током године
Повремени програми	Трајање

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

Зимовање деце	7 дана
Летовање деце	7 дана
Излет деце	8 сати
Услуге породици са децом раног узраста	Трајање
Саветовалиште за родитеље	Током године, сваког четвртка

Табела 6 Структура установе према временској организацији и месту реализације

Време	Ритам дана
05.30 – 08.00	Јутарње дежурство – јутарњи пријем деце
08.00 – 08.15	Јутарње окупљање деце и игра (индивидуална игра, у паровима, малим групама или заједничке активности целе групе)
08.15 – 08.45	Доручак (осамостаљивање деце у бризи о себи – прање руку, постављање стола, самопослуживање при јелу и поспремање стола)
09.00 – 10.30	Игра и реализација активности везаних за тему/пројекат; Припрема за излазак и боравак деце на отвореном простору
10.30 – 11.00	Припрема за ужину и ужина (осамостаљивање деце у бризи о себи – прање руку, постављање стола, самопослуживање при јелу и поспремање стола)
11.00 – 13.00	Лична хигијена и припрема за одмор и спавање по потреби. Деца у години пред полазак у школу у игри и реализацији активности везаних за тему/пројекат.
13.15 – 13.45	Устајање, припрема за ручак и ручак (осамостаљивање деце у бризи о себи – прање руку, постављање стола, самопослуживање при јелу и поспремање стола)
13.45 – 16.00	Игра и реализација активности везаних за тему/пројекат

16.00 – 16.30	Дежурство
---------------	-----------

Кадар

Број и квалификациона структура запослених радника/ица усаглашена је са нормативима кадрова, Законом о основама система васпитања и образовања и важећим подзаконским актима. У Установи су према специфичним областима рада, запослени следећи стручни профили: руководећи кадар (директорка, помоћница директорке), васпитно-образовни кадар (стручне сараднице: педагошкиње, психолошкиња, стручна сарадница педагошкиња за физичко, дефектолошкиња-васпитачица, васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице), сараднице: физиотерапеуткиња, сарадница на превентивно здравственој заштити и нези, административно-правни и финансијски кадар, кадар превентивно здравствене заштите, кадар за одржавање хигијене објеката и сервирање хране (помоћно особље - спремачице и сервирке), кадар за припремање хране и одржавање стандарда квалитета хране (кувар/ица, сарадница за исхрану нутриционисткиња дијетичарка), кадар за техничке послове (мајстори, возачи), службеник за послове заштите, безбедности и здравља на раду и против пожарну заштиту.

Табела 7 Структура запослених

Р. б.	Назив послова	НСС	ПК	КВ	ССС	ВК	ВС	ВСС	УКУПНО
1.	Директорка						1*		1
2.	Пом. дир. за педагошки рад						1		1
3.	Секретарка							1	1
4.	Руководилац финан.рачунов. послова							1	1
5.	Педагошкиња							2	2
6.	Виша физиотерапеуткиња						1		1
7.	Педагошкиња за физичко васпитање							1	1
8.	Психолошкиња							1	1
9.	Техничка служба и безбедност	1		1	2	2			6
10.	Сарадница на превентиви						1		1
11.	Социолог							0	0
12.	Дефектолошкиња васпитачица							1	1
13.	Васпитач/це						108+13*	14	135
14.	Администрација				4			1	5
15.	Медицинска сестра - васпитачица				37 + 9*				46
16.	Сервирање хране	12 + 5*							17
17.	Одржавање хигијене	28+9*							37
18.	Службеница за јавне набавке							1	1
19.	Службеник за послове заштите, безбедности и здравља на раду и заштите од пожара						1		1
20.	Самостална правна сарадница						2*		2

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

21.	Техничка секретарка				1				1
22.	Кухињски радници	2+1*			6				9
23.	Медицинска сестра на ПЗЗ				6+ 4*				10
УКУПНО:		43+15*		1	56+13*	2	112+16*	23	282

Знак () изнад броја означава радника на одређено време

Језик на којем се остварује васпитно-образовни рад

Васпитно-образовни рад у Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац у свим васпитним групама, остварује се на српском језику.

Култура установе: мисија и мото установе

Мисија предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац

Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац је подстицајна средина за развој сваког детета кроз игру, учење и односе које дете развија са вршњацима и одраслима у подстицајном физичком окружењу.

Мото Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац

Вртић - подстицајна заједница деце и одраслих

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Он не може бити унапред писани документ већ се гради кроз заједничко учешће свих учесника, обликује културом вртића, породице и локалне заједнице и ширег друштвеног контекста и планским и промишљеним деловањем васпитача заснованим на концепцији Основа програма.

Програм васпитно-образовног рада као израњајући програм заједничког живљења

Општи циљеви Основа програма:

- Да сва деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити, имају једнаке могућности за учење и развој;
- Да учешћем у програмима деца имају прилике и могућности да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и прихваћено, да граде односе поверења и уважавања, блискости и пријатељства;
- Да деца развијају диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност (резилијентност), рефлексивност, истрајност, поверење у себе као способног „ученика” и позитивни лични и социјални идентитет, чиме се постављају темељи развијања образовних компетенција;
- Да деца учешћем у програмима имају прилике да упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења;
- Да породице имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције;
- Да васпитачи/це, сестре-васпитачице, стручне сараднице и сараднице, стручњаци из различитих области и други практичари имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност као и проактивно заступање интереса деце и породица;
- Да дечји вртић и друга окружења у локалној заједници (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) постану простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку;
- Да се васпитачи/це, стручне сараднице и стручњаци других профила, истраживачи, носиоци образовне политике и сви који се баве предшколским васпитањем и образовањем повезују у истраживачку заједницу која кроз

истраживања и узајамну подршку гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

Циљ програма предшколског васпитања и образовања јесте подршка добробити детета.

За дете, програм се манифестује као остваривање његове добробити кроз односе који се развијају са физичким окружењем, вршњацима и одраслима у реалним ситуацијама делања.

Дете доживљава свет кроз односе које успоставља и развија. Односи којима се подржава дететова добробит и делање су покретачи његовог развоја и учења. Односи се не одвијају у вакууму и сами по себи, они су динамичка и сложена мрежа повезивања и повратних веза и утицаја кроз акције и интеракције самог детета, социјалне средине и физичког окружења.

Шта је у односима важно обезбедити да би се подржала добробит детета:

- *Сигурност* - тек кад се осећа сигурно, дете може да трага за изазовима. Сигурност проистиче из поверења и предвидивости;
- *Континуитет* - односа с блиским одраслим, непротивречност и повезивање нових и претходних искустава;
- *Учешће* - значи бити активно укључен, као агенс, који учи и утиче на свет око себе. Подразумева право на избор и утицање на ситуацију и догађање у коме учествује. Односи се на све узрасте, јер деца свих узраста имају компетенције партиципације, тј. могу активно да учествују, једино начин учешћа зависи од узраста, капацитета, искуства и интересовања детета. Од тога како одрасли креира окружење, колико уважи перспективу детета, зависи колико ће дете моћи да артикулише своја очекивања, погледе и компетенције.

Деци су потребне могућности да:

- Истражују своје потребе и осећања;
- Ослањају се на друге и изграђују осећање поверења, сигурности и припадања;
- Развијају позитивну слику о себи;
- Развијају позитивне начине интеракције са другима;
- Развијају неопходне капацитета како би се носили са конфликтима, проблемима и новим ситуацијама;
- Буду укључена у доношење одлука и прављење избора;
- Деле информације у учествују у дијалогу са другом децом и одраслима заснованом на узајамном поштовању и размени;

- Буду истински консултована и осећају да су њихова осећања и мишљења важни;
- Виде да њихове идеје, очекивања и осећања доводе до промена;
- Својим учествовањем доприносе ономе што одрасли раде и сматрају важним и смисленим и ономе што се дешава у окружењу.

Кроз односе деца уче:

- Да разуме своја осећања, потребе и поступке;
- Како да на сигуран начин истражује своју околину;
- Како да комуницира и ступа у интеракције;
- Како да буде прихваћено и како да прихвата друге;
- Шта се од њега очекује и шта оно мже да очекује;
- Како да изрази себе, разуме друге и како да се односи према њима;
- О повезаности и зависности од других, о дељењу и прављењу избора Како да решава проблеме и преузме одговорност;
- Развија метакогнитивне капацитете (резонovanje, рефлексија, планирање, предвиђање);
- Развија осећај за смисао и сврху.

Како васпитач/ица гради однос са дететом:

- *Кроз сопствену укљученост* - истинско бављење дететом, учешће у дететовим активностима, усклађивање с дететовим потребама и капацитетима, разумевање дететове перспективе, осетљивост за дететове потребе, подржавање и јачање детета;
- *Кроз одржавање баланса* - у начину на који учествује у активностима и ситуацијама с дететом (пружа сигурност познатог - обезбеђује изазове новог и непредвидивог, уважава дете - поставља захтеве и границе, заштићује дете - подстиче његово осамостаљивање, уважава иницијативу и право на избор детета - усмерава и води);
- *Кроз уважавање детета* - поштује и разуме дете као јединствено и аутентично биће, узима у обзир његове јаке стране, интересовања, породични миље, увек му је доступан и близак, помаже му да разуме правила.

ДЕЛАЊЕ

Дете учи сопственим чињењем и учешћем у заједничким активностима са вршњацима и одраслима. У вртићу дете учествује у игру, животно-практичним ситуацијама и ситуацијама планираног учења.

ИГРА

Шта игра значи за дете

- Стваралачку прерада стварности;
- Чин замишљања искуства;
- Машту у акцији;
- Форму истраживања;
- Изграђивање себе у заштићеном окружењу могућег;
- Начин на који се приступа стварности;
- Чин којим се покрећу сви лични потенцијали.

Шта дете ради у игри

- *Гради идентитет и односе*: договара се, усклађује се, преговара, доприноси очувању игровног плана, преиспитује и развија етичке вредности, истражује вишеструке идентитете, види себе као моћно и делотворно, самостално одлучује и прави изборе, доживљава себе као припадника групе и заједнице, испитује и превазилази стереотипе, испробава различите улоге, учи, преиспитује и прихвата правила;
- *Истражује, конструише и реконструише значење*: прерађује догађаје, ситуације, употребу предмета на креативне начине и истражује шта све они могу бити, посматра и имитира друге у игри, ствара нове речи и користи познате речи на другачији начин, развија нове стратегије решавања проблема;
- *Ствара симболе*: открива различите начине симболизовања искуства: прерушавање, претварање, цртање, птављење модела, изражавање кроз креативне покрете, говорење, затим симболима повезује реалне радње, предмете и поступке са замишљеним концептом у игри, укључује и комбинује симболе различитих култура;
- *Ужива и радује се*: ужива у хумору и комуникацији с децом и одраслима, опушта се одмара.

Како васпитач/ица подржава игру детета

У програму говоримо о три типа игре: *отвореној, проширеној и вођеној игри.*

Отворена игра

У отвореној игри деца самоиницијативно граде игровни план, а васпитач/ица је подржава обезбеђивањем довољно времена за игру, припремом средине, простора и материјала, као и праћењем игре тј.разумевањем њеног контекста, идеја и реакција деце. Осим тога васпитач/ица помаже деци да материјале и продукте слободне игре сачувају и користе у другим активностима

Проширена игра

У проширеној игри васпитач/ица је равноправни учесник игре. Он/она подржава игру тиме што улази у неку улогу, својом мимиком, гестовима, покретом, додиром и говором подстиче развој говора (посебно у јаслицама и с децом која још не говоре), обезбеђује реалне предмете и подстиче симболичку игру, заједно с децом израђује реквизите за игру, предлаже алтернативне улоге за децу како би се игра наставила, проналази нове материјале и проширује сценарио игре, помаже при решавању проблема, олакшава деци да се укључе у игру не нарушавајући је и слично.

Вођена игра

У вођеној игри васпитач/ица иницира, учествује и усмерава игру. Он/она се договара са децом и пази да она не наруше игровни образац (добровољност, имагинативност, изазовност, експерименталност, креативност, динамичност). Васпитач/ица подржава адекватну употребу опреме и средстава, објашњава правила, показује покрете, помаже деци да се групишу и води дијалог с њима о игри.

ЖИВОТНО-ПРАКТИЧНЕ СИТУАЦИЈЕ

Животни контекст вртића чине различите свакодневне животно-практичне ситуације у којима деца учествују. Ту спадају дневне рутине, ритуали и аутентичне ситуације у вртићу и ван њега.

Рутине су: обедовање, одмор, нега и одржавање хигијене, боравак на отвореном и сређивање простора за боравак.

Ритуали су: устаљени обрасци при доласку и одласку, празнични ритуали, ритуали током смене активности, добродошлице новим члановима и слично.

Аутентичне ситуације у вртићу и ван њега су: Ситуације и активности које проистичу из догађаја и потреба везаних за животни контекст у вртићу, породици и заједници (принова у породици, кућни љубимци, одласци у природу, поште интересантним местима, људима и догађајима).

Дете у животно-практичним ситуацијама:

- *Гради односе* (учествује у одлучивању и доношењу правила, доприноси остваривању заједничких послова и обавеза, обавља активности важне за функционисање групе, развија осећај припадања групи, сигурности и предвидивости);
- *Учи и практикује* (развија самосталност, сигурност и спретност, учи како се нешто ради, учи да брине о себи и окружењу и живи у скалу с природом, упознаје друге културе, развија одговорност, разумева смисао свакодневних животних односа и послова);
- *Развија симболично изражавање* (обележава, дизајнира, користи бројеве, знакове и типове комуникације својствене различитим сферама људске делатности, ИКТ, симболе других култура и сл.);
- *Ужива и радује се* (ужива у хумору и комуникацији с децом и одраслима, опушта се и одмара).

Како васпитач/ица подржава дете у животно-практичним ситуацијама:

- Обезбеђује устаљени, али флексибилан ритам дневних рутина;
- Успоставља рутине (посебно на раним узрастима) у складу с индивидуалним ритмом детета и усаглашено с породицом;
- Договара се с децом и разуме њихове аргументе у стварању правила за аутентичне ситуације;
- Подстиче самосталност и одговорност деце у обављању рутина;
- Преноси овлашћења на децу у обављању дневних рутина;
- Обезбеђује да животне ситуације буду прилика за грађење пријатног социјалног доживљаја;
- Планира време и подршку за дружење и размену;
- Омогућава деци дељење личних информација о себи и породици;
- Подстиче децу да представе искуства у животно-практичним ситуацијама из своје породице и културе из које потичу;
- Приближава деци рутине и ритуале других култура;
- Помаже деци у припреми добродошлица за нове чланове;
- Обезбеђује деци свакодневни боравак на отвореном и бављење активностима у природно окружењу;

- Моделује и подстиче употребу симбола за бележење, рачунање и израду подсетника у животно-практичним ситуацијама;
- Омогућава деци учешће у животу локалне заједнице, истраживање и разумевање улога и односа у њој и сагледавање себе као дела заједнице;
- Омогућава деци да у аутентичним ситуацијама преиспитују предрасуде и решавају конфликте;
- Обезбеђује континуитет рутина и ритуала групе и у случају свог одсуства.

ПЛАНИРАНЕ СИТУАЦИЈЕ УЧЕЊА

Планиране ситуације учења су ситуације у које се улази са намером да се нешто истражи, сазна, искуси, открије или представи. Оне су увек делатне за децу и смислено су повезане са темом/пројектом.

Могу да их покрену деца кад желе нешто да открију, истраже или представе. Тада се она удружују у мале групе према фокусу пажње или да заједнички трагају за решењем неког проблема.

Кад васпитач/ица покреће планирану ситуацију учења, као део теме или пројекта који развија, омогућава деци да истраже неки проблем, који је за њих смислен, да провере своје идеје, стекну искуство, сазнају, изанализирају и изразе доживљено. У планираној ситуацији учења васпитач/ица деци пружа шансу да на различите начине учествују у делатној размени с другима и проналазе најразличитија решења.

Шта дете добија учешћем у планираним ситуацијама учења:

- *Гради односе* - артикулише идеје, размењује с вршњацима и одраслима, договара се, открива, доприноси заједничком истраживању, прави изборе, одлучује, преузима одговорност);
- *Истражује и коконструира знање* - истражује својства предмета и појава, критеријуме сортирања и груписања, начине коришћења оруђа, апарата, справа, упознаје своје тело и начине кретања, својства живог света, развија различите начине изражавања (говор, покрет, звук, графички симбол, ликовни и драмски израз и слчно);
- *Развија симболичко изражавање* – упознаје различите симболе и начине њиховог коришћења у комуникацији с другима, представља своје доживљаје, замишља и машта, испитује стваралачке процесе и материјале, користи различите медије и технологије за представљање радова и слично;
- *Гради идентитет* – развија свој културни идентитет, прихвата различитости, развија радозналост, упорност и одговорност, доживљава себе као јединствену личност, развија самопоуздање и самопоштовање, припада групи вршњака, разумева и уважава права других;

- *Ужива и радује се* – бави се оним што му је занимљиво и смислено и осећа се испуњено, учи вођено радозналошћу и доживљајем зачудности (истовремено упитаност и задивљеност), игра се својим идејама, ужива у испробавању и размени с другима, радује се заједничким остварењима и свом доприносу.

Како васпитач подржава дете у планираним ситуацијама учења

Васпитачи/це у планираним ситуацијама учења не даје деци готова знања, не очекује једнообразна решења и тачне одговоре, него код деце подржава развој стратегија истраживања и разумевања себе и света, као и процесе учења како да уче.

- Фокусира се на процес учења, а не на продукт;
- Омогућава деци да се баве оним што их занима и што за њих има смисла;
- Омогућава деци различите изворе и места за учење;
- Подстиче децу да користе говор у тумачењу својих мисли и доживљаја;
- Моделује истраживачки модел учења;
- За децу је извор информација и инспирације;
- Омогућава деци различите врсте ране писмености (језичке, математичке, визуелне);
- Подстиче на различите и креативне начине изражавања (визуелно, просторно, гласом);
- Приближава деци културно наслеђе непосредне и шире заједнице и човечанства;
- Истражује с децом на отвореном да разумеју природу и природне појаве;
- Помаже деци да израде средства и опорему за оно чиме се баве;
- Омогућава деци различите изборе средстава, материјала, начина изражавања;
- Обезбеђује деци сигурност и охрабрује их да прихвате изазове (у физичким активностима);
- Подстиче децу да развијају и преиспитују своје полазне теорије;
- Подстиче децу да повезују оно што раде с претходним искуством и знањем;
- Развија заједништво кроз узајамну подршку, прихватање и уважавање;
- Развија проактивни однос према свету уважавањем иницијативе и права на избор;
- Подржава децу да заједнички предвиђају, замишљају, питају и траже одговоре;
- Омогућава деци да смислено користе дигиталне технологије;
- Помаже деци да документују своје учење.

ПРИНЦИПИ РАЗВИЈАЊА РЕАЛНОГ ПРОГРАМА

У развијању програма усмереног на подршку добробити детета васпитач/ица се руководи принципима развијања реалног програма:

1. Принцип усмерености на односе

У развијању програма фокус васпитача/ица је на стварању подржавајућег социјалног и физичког окружења којим се обезбеђује сигурност, учешће деце и укљученост васпитача и којима се негују односи уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

2. Принцип животности

У развијању програма, фокус васпитача је на развијању заједништва деце и одраслих, вршњачке заједнице и повезивању са породицом и локалном заједницом, стварањем прилика за заједничко учење. Заједничко учење се остварује кроз активности које су смислене, јер проистичу из искуства, аутентичних интересовања и односа, потреба и иницијатива, проблема и питања, догађаја и збивања у групи и заједници.

3. Принцип интегрисаности

У развијању програма, фокус васпитач/ице је на стварању прилика за учење као интегрисаног искуства детета кроз оно што чини (делање) и доживљава (односи), а не према унапред испланираним појединачним активностима на основу аспеката развоја или образовних области и издвојеним садржајима подучавања.

4. Принцип аутентичности

У развијању програма, фокус васпитача/ице је на препознавању и уважавању интегритета, различитости и посебности сваког детета, посебно узимајући у обзир потребе за подршком деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих група.

5. Принцип ангажованости

У развијању програма, фокус васпитача/ица је на ситуацијама и активностима којима се подржава учење детета кроз властиту активност, ангажованост детета, иницијатива и избор деце, укљученост васпитача/ица у заједничко учешће са децом, а не директно подучавање.

6. Принцип партнерства

У развијању програма, фокус је на уважавању перспективе деце и породице (њихових мишљења, идеја, иницијативе, одлуке) и на различитим начинима укључивања породице и повезивања са локалном заједницом.

Стратегије развијања реалног програма

Уважавајући наведене принципе, васпитач/ица у развијању програма користи следеће стратегије: планирање, заједничко развијање програма и праћење, документовање и вредновање.

Планирање

- Развијање интегрисаног приступа кроз тематско и пројектно планирање

Деца уче кроз јединство онога што доживљавају, промишљају и раде. У интегрисаном приступу планирање може бити *тематско* или *пројектно*.

Идеја за тему или пројекат може да проистекне из свакодневног искуства деце и одраслих, из дечје игре, из онога што децу посебно интересује, из уочених потреба и упитаности деце и васпитача, из различитих догађаја у вртићу и окружењу.

Затим следи истраживање извора из области науке, културе и делатности људи.

Тема или пројекат је изазов за децу и васпитача и развија се кроз стваралачки процес заједничког откривања, играња и креирања.

Васпитач/ица планира само неколико корака унапред, пратећи елементе следећег циклуса: опремање простора средствима и материјалима, начин организовања активности, начин свог учешћа у активности, потребне ресурсе, могуће начине укључивања родитеља и појединаца из локалне заједнице и места у локалној заједници.

Тема или пројекат могу да трају од неколико дана до неколико месеци. Смисао истраживања је трагање за аутентичним решењем. Васпитач/ица је усмерен на планирање подршке процесу учења.

ЈАСЛИЦЕ

У јаслицама је тема или пројекат више идеја или оквир, који поставља васпитач, на основу праћења заинтересованости и интеракција деце с различитим материјалима, децом и одраслима. Васпитач се фокусира на планирање великог избора сензорних материјала, који ће увек бити доступни деци и којима ће их подстицати да истражују у затвореном и отвореном простору.

Васпитач/ица у јаслицама планира више могућности за различите активности деце, које се истовремено одвијају и које деца сама бирају. Осим тога, васпитач/ица планира довољно времена за рутине, кроз које помаже деци да се осећају сигурно, да развијају самоаталност и блискост с васпитачем и другом децом.

- Флексибилно планирање

Васпитач/ица стално ревидира и допуњава план могућностима за нове и различите доживљаје, усклађујући се с децом, тако да се план не прави за дужи временски период, него он „израња“ у процесу заједничког истраживања деце и одраслих и промишљања васпитача о томе зашто је нешто важно да се деца тиме баве и како то повезати са животним контекстом и дечјим знањима и искуствима, која већ имају.

- Документовање планирања

Васпитач/ица документује своје планирање у обрасцу за план који надограђује током процеса развијања теме/пројекта. План садржи: оријентацио назив теме/пројекта, кратко образложење како је дошло до покретање теме/пројекта и датуме почетка и краја, наведене изворе сазнања, потребну опрему и материјале, идеје за активности са децом, потребне ресурсе, учешће породице и других учесника и места учења у локалној заједници. Васпитач/ица документује и кроз причу о теми/пројекту.

Васпитач документује кроз праћење дечјег учења и развоја. Процес учења и развоја детета се прати и документује кроз дечји портфолио. Њиме се документује: напредовање детета којима се истичу његове јаке стране, дечја перспектива ситуација, активности и догађаја, начини пружања подршке детету, нарочито када су у питања деца из осетљивих друштвених група.

Током развијања теме/пројекта васпитач: израђује са децом почетне и процесне паное. Почетни пано приказује полазне идеје и активности деце у теми/пројекту, процесни пано приказује различите активности, ситуације и места на којима су деца учила путем цртежа, фотографија, мапа, шема забележака, питања, коментара и слично.

Заједничко развијање програма

Васпитач/ица развија програм с децом тако што:

- **Охрабрује иницијативу деце**

Васпитач/ица охрабрује иницијативу деце тако што подстиче делатну размену међу децом, омогућава им да праве изборе, да маштају, замишљају, претпостављају и изражавају се, подстиче их да воде аутентичне и смислене разговоре, да посматрају и слушају друге и дискутују о свом истраживању.

- **Консултује се с децом**

Васпитач/ица уважава перспективу деце. Разговара с њима, пита их за мишљење. При томе с децом користи следеће технике: Фотографију, Мапирање, Туре (путовање), Уметничке (експресивне) активности и слично.

- Моделује понашање

Васпитач/ица је деци, својим понашањем, вербалним и невербалним порукама, модел како да успоставе односе с другима, како да кроз игру истражују, како да се радују и уживају у стваралачком чину, преузимају ризик, одговорност и сарађују с другима.

- Подупире (подржава, охрабрује) дете

Васпитач/ица охрабрује дете да иде изнад свог достигнутог нивоа знања и вештина и подржава га тиме што му: помаже кад је то потребно, обраћа пажњу на његова интересовања, штити га од претеране стимулације, шаље му поруке да верује у његове могућности, објашњава му и показује како се нешто користи и сл.

- Проширује учење детета

Васпитач/ица проширује активности и учење детета кроз комуникацију (употребом различитих начина изражавања), кроз акције (учешћем у игри и активностима).

Врсте програма и услуга

У Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац у оквиру предшколског програма остварују се редовни програми васпитно-образовног рада у целодневном и полудневном трајању. Поред редовних програма, Установа остварује и друге посебне,повремене програме и облике рада и услуга у складу са потребама деце, родитеља и могућностима Предшколске установе и јединице локалне самоуправе.

Табела 8 Редовни целодневни и полудневни програми

Програми	Трајање програма	Дневно трајање
Програм неге и васпитно-образовног рада са децом јасленог узраста	Од 1.септемба до 31.августа	До 11 сати дневно
Програм васпитно-образовног рада са децом од 3 до 5,5 година	Од 1.септемба до 31.августа	До 11 сати дневно
Припремни предшколски програм	Од 1.септемба до 31.августа	До 11 сати дневно
Припреми предшколски програм у години пред полазак у школу у трајању од 4 сата	Према каленадру рада основне школе	4 сата дневно
Прилагођени Монтесори програм	Од 1.септемба до 31.августа	До 11сати дневно

Табела 9 Посебни програми

Програми	Трајање програма	Дневно трајање
Играонице малци зналци	Октобар-јун, два пута недељно	два сата
Енглески језик	Два пута недељно, током године	Пола сата
Програм у специфичним околностима „Вртић од куће“	По потреби, током године	6 сати

Табела 10 Други програми и облици рада и услуга

Повремени програми	Трајање
Зимовање деце	7 дана
Летовање деце	7 дана
Излет деце	8 сати

Табела 11 Услуге породици са децом раног узраста

Назив	Трајање	Дневно трајање
Саветовалиште за родитеље	Током године, сваког четвртка	6 сати

Прилагођени Монтесори програм

Монтесори програм је светски призната педагошка концепција у образовању. Заснива се на филозофији развоја детета према којој дете стиче оперативна знања у подручјима живота у којима учествује као одрасла особа.

Монтесори педагогија представља целовит и оригиналан васпитно-образовни систем који наглашава значај самоактивности детета и индивидуални темпо развоја.

Циљ програма: Осигуравање подстицајне средине која повећава дечију природну радозналост и омогућава му да кроз игру спонтано учи откривањем.

Циљна група и временско-просторна организација: Прилагођени монтесори програм реализује се у вртићу „Бубамара“ од 2010. године у 12 група. Свака група поседује монтесори материјале и одговарајуће просторне услове. Број деце у групама одговара законом предвиђеним нормативима за мешовите узрасне групе.

Ангажовани кадар: Једанаест васпитачица у вртићу „Бубамара“ су сертификоване монтесори васпитачице.

Играонице „Малци зналци“

Циљ играонице „Малци зналци“: подстицање целовитог развоја деце и пружање подршке деци и породици пре обавезног програма припреме за школу.

Циљна група: деца из руралних пордучја узраста од 3 до 5, 5 година која нису у систему предшколског васпитања образовања

Временско – просторна организација: играонице се одржавају два пута недељно од 1. октобра до 31. маја у трајању од по два сата на четрнаест локација.

Ангажовани кадар: васпитачи из припремних предшколских група на локацијама где се реализују играонице.

Енглески језик

У Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац од октобра месеца 2024. године планира се реализација програма енглеског језика за децу узраста од 3 године до 6,5 година. Програм ће се реализовати два пута недељно по пола сата и реализоваће га професорке енглеског језика из школе која буде одабрана у складу са Правилником о ближим условима за остваривање различитих облика и програма васпитно-образовног рада и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа ("Службени гласник РС", број 80 од 13. августа 2021.)

Циљ програма усмерен је на развијање основа за учење страних језика кроз развој матерњег језика и развијањем свести и знања о различитим културама и језицима као и функцији језика у комуникацији међу људима и културама.

Праћење и вредновање је саставни део програма енглеског језика и огледа се у извештајима које достављају предавачи овог програма организатору након сваког обрађеног садржаја васпитно-образовног рада. Функција праћења и вредновања огледа се у могућностима да се одређени елементи програма коригују у случају потребе и ускладе са евентуалним потребама саме групе, одређеног пара деце или појединца. На крају радне године саставља се, поред наведених извештаја, и годишњи извештај који обухвата комплетан преглед постигнутих резултата уз одржавање јавног часа за родитеље и васпитаче установе.

Програм „Вртић од куће“

Програм „Вртић од куће“ функционише у условима ванредног стања и кућне изолације. „Вртић од куће“ представља онлајн заједницу подршке и размене са породицама за смислено организовање времена и активности у условима изолације родитеља и деце. Онлајн заједница подршке („Вртић од куће“) у Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац организована је путем вибер група и путем других других дигиталних алата са родитељима за сваку јаслену, васпитну и предшколску групу. Васпитачи/це и медицинске сестре – васпитачице на дневном нивоу припремају предлоге заједничких активности родитеља са децом у кућним условима и шаљу их породицама путем вибер група или путем других дигиталних алата. Затим, подстичу повезивање и размену искустава деце и њихових породица поштујући принцип добровољности у погледу учешћа породица унутар вибер групе. Поштујући принцип добровољности, родитељи свакодневно путем вибер група шаљу повратне информације о предложеним активностима васпитачима/цама и медицинским сестрама – васпитачицама и износе потенцијалне предлоге за будуће активности.

Континуирала сарадња и комуникација са породицама које немају могућност коришћења дигиталних медија и алата, остварује се телефонским путем. Родитељи се упућују на ресурсе којима могу да приступе (едукативне телевизијске програме, штампани материјал, сајт установе, фб страница и слично).

У оквиру „Вртића од куће“ ради и психолошко саветовалиште за родитеље које се реализује: путем фејсбук странице „*Психолошко саветовалиште Ђурђевдан*“, путем телефонских позива и видео позива сваког радног дана од 8 до 16 часова.

Циљ:

Програм „Вртић од куће“ има за циљ остваривање континуиране сарадње, грађење партнерских односа кроз информисање о значајним питањима за децу и породицу у специфичним условима, размена предлога и идеја, а не једносмерно постављање одређених „задатака“ које деца и одрасли реализују у кућним условима. Пружање подршке родитељима у развоју сензитивности за дечије потребе „ослушкивање“ и поджавање дечијих интересовања кроз заједничко креирање игара и активности. Повезивање деце и родитеља у заједницу. А све са циљем подршке добробити деци и њиховим породицама и подршке породицама да обезбеде услове за континуирано учење кроз игру Програм „Вртић од куће“ намењен је деци и родитељима.

Реализатори програма: васпитачи/це, медицинске-сестре васпитачи/це, стручне сараднице и сараднице.

Начин праћења и вредновања програма:

Води се евиденција о дневној реализацији. Документује се кроз белешке, недељне извештаје анализе недељних извештаја, као и путем фото и видео записа. Извештај о раду „Вртића од куће“ је саставни део Годишњег извештаја о раду установе.

Пригодни програми при боравку у дечијим одмаралиштима и рекреативним центрима (зимовање, летовање, излети)

Циљеви:

- Подршка персоналне, делатне и социјалне добробити деце;
- Ширење могућности социјалних интеракција са децом и одраслима, осамостаљивање, подстицање сарадње, подршке и помоћи, подстицање личне, уважавање туђе индивидуалности и различитости, неговање припадности заједници вртића и широј заједници и развијање емпатије;
- Упознавање краја у коме живимо, традиције, фклора, познатих личности, обичаја, природних лепота, биљног и животињског света, стицање искустава у коришћењу различитих превозних средстава на заједничким путовањима, упознавање нових предела, укљученост у разноврсне креативне, сврсисходне активности развијање културе слободног времена, помоћ породици у осмишљавању слободног времена.

Корисници: деца која похађају програме установе.

Трајање: у току радне године;

Место реализације: У зависности од понуде туристичких агенција и одабира савета родитеља.

Финасирање: Родитељи за трошкове који настају у периоду летовања, зимовања или излета у зависности од изабраних дестинација.

Саветовалиште за родитеље

У Предшколкој установи „Ђурђевдан“ Крагујевац пружају се услуге породици са децом раног узраста. Саветовалиште за родитеље смештено је у вртићу „Чуперак“. Занива се на грађењу партнерства са породицом кроз узајамно поверење и поштовање, уважавању различитости породица, пружању подршке развоју детета кроз информативне, превентивне, едукативне и саветодавне активности.

Циљеви програма:

1. Пружање стручне подршке родитељима/старатељима/хранитељима и породици у свим питањима везаним за васпитање, образовање и одрастање деце;
2. Подизање родитељских компетенција за формирање и примену васпитних стилова који доприносе развоју и напредовању деце;

3. Индивидуални разговори са децом предшколског узраста како би се превазишли проблеми и тешкоће у понашању или у развоју;
4. Педагошко-инструктивни рад са васпитачима и медицинским сестрама васпитачима кроз давање упутства за активности у васпитно-образовном раду које би помогле што бољој адаптацији детета и унапредиле комуникацију са родитељима;
5. Сарадња са свим релевантним институцијама које пружају стручну помоћ породици.

Циљна група:

Програм је намењен и реализује се са родитељима/старатељима/хранитељима деце предшколског узраста из 7 крагујевачких вртића. Саветовалиште пружа стручне услуге и свим заинтересованим родитељима чија деца нису обухваћена системом предшколског васпитања и образовања, а имају пребивалиште на територији локалне самоуправе.

Садржај рада:

- Саветодавни рад са родитељима/старатељима/хранитељима;
- Заједничко тражење решења за актуелне проблеме, дилеме и тешкоће са којима се родитељи срећу у васпитању и одгајању деце;
- Препознавање васпитних стилова родитеља у породици и развијање вештина за ауторитативни васпитни стил;
- Информисање родитеља о свим карактеристикама раста и развоја детета предшколског узраста;
- Информисање о припреми детета за полазак у школу и вртић;
- Индивидуални разговори са децом;
- Сазнања о игри и начину стимулације игре и препознавању сигнала детета током игре;
- Давање конкретних инструкција васпитачима који остварују васпитно-образовни рад са дететом које долази у саветовалиште;
- Праћење и посматрање детета у групи;
- Праћење и посматрање васпитно-образовног рада у групи где је дете;
- Сарадња са Тимом за инклузивно образовање;
- Сарадња са релевантним институцијама и установама у локалној заједници које пружају стручну подршку породици и деци;
- Сарадња са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- Писање месечних и годишњег извештаја о раду;

- Вођење документације.

Организација остваривања програма:

Саветовалиште за родитеље, реализује се у просторијама вртића „Чуперак“.

Реализатори:

Програм Саветовалишта за родитеље, реализују психолог.

Начин рада:

Рад у саветовалишту за родитеље, има следећу процедуру:

1. Посредно или непосредно успостављање контакта са реализаторима програма;
2. Узимање података и заказивање разговора;
3. Саветодавни рад са родитељима и заказивање сваког наредног сусрета
4. Индивидуални разговор са дететом и породицом;
5. Педагошко-инструктивни рад са васпитачима и, по потреби, улазак у групу и посматрање активности у васпитно-образовном раду;
6. Сарадња са релевантним институцијама које већ пружају или су неопходне да пруже стручну помоћ родитељима/ старатељима/хранитељима и деци.

Начин праћења и вредовања програма:

Води се евиденција о реализацији програма. Документује се кроз белешке реализатора програма уз бригу о заштити приватности података. Евалуира се кроз упитнике за родитеље и запажања реализатора.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење. Програм је урађен на основу анализе стања и безбедности.

Заштита деце од насиља у Предшколским установама (ПУ) је сложен процес у ком учествују сви запослени, деца, родитељи као и локална заједница. Стварања услова за безбедно одрастање и заштита деце од насиља приоритетан је задатак васпитно – образовне установе, али и свих институција које се баве децом.

Насиље, злостављање и занемаривање, који потенцијално угрожавају здравље, развој и достојанство деце, предствљају повреду основних дечјих права.

Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања прописује мере, садржаје ,активности и начине њиховог спровођења с циљем најбоље заштите физичког и менталног здравља деце, њиховог безбедног окружења и квалитетног боравка у Установи. У складу је са са законским документима који регулишу ову област (Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, Посебним протоколом за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности) и представља полазиште за превентивно деловање у раду са децом и интервентно поступање у случајевима појаве насиља над децом у Установи.

Циљеви програма заштите деце

Општи циљ

Програма заштите деце од насиља је унапређивање квалитета живота деце у Установи применом мера превенције за стварање безбедне средине и позитивне климе за живот и рад деце, као и примену мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у Установи.

Специфични циљеви

Програма заштите деце дефинисани су Посебним протоколом за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања и анализом стања извештајима о реализацији Програма заштите деце од насиља.

Специфични циљеви у превенцији:

- Стварање безбедне средине за живот и рад деце;
- Неговање опште климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Подизање нивоа свести свих запослених у циљу препознавања и реаговања на насиље, злостављање и занемаривање;
- Промена културних и друштвених норми као и предрасуда које подстичу насиље.

Специфични циљеви у интервенцији:

- Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља;
- Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља;
- Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите;
- Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета у заједницу вршњака и у живот установе.
- Саветодавни рад са децом која трпе насиље, која врше насиље и која су посматрачи насиља.

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Задаци Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Установе су да:

- сачињава Програм заштите,
- информише запослене о планираним активностима, учествује у обукама за развијање компетенција потребних за превенцију дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- предлаже мере, организује консултације и учествује у доношењу одлука о поступцима и случајевима насиља током године, прати и процењује ефекте примењених мера;
- сарађује са другим надлежним органима и установама, медијима;
- води и чува документацију о планираним и реализованим активностима, евидентира случајеве (о томе прави своје инструменте за долажење до података на основу којих пише извештај);
- извештава стручна тела и органе управљања.

У радним јединицама постоји Унутрашња заштитна мрежа коју чине: главни васпитач/ице, сарадник/ица - медицинска сестра за превентивну здравствену заштиту и негу и чланица Тима за заштиту од насиља.

На овај начин обезбеђује се континуитет у планирању, реализацији и вредновању активности на превенцији насиља.

Задаци Тима на нивоу вртића:

- Планира и евидентира превентивне активности на нивоу вртића, израђује простор намењен родитељима на тему заштите деце од насиља;
- Извештава Тим Установе три пута годишње;
- Евидентира случајеве насиља II нивоа, предузима мере и прати ефекте;
- Реагује по пријави у ситуацијама појаве насиља или повреда;
- Води евиденцију о повредама деце у вртићу и породици;
- Прати и процењује безбедност објеката и дворишта у сарадњи са дежурним особљем, обавештава службу одржавања о уоченој неправилности и Тим Установе према хитности и у оквиру редовног извештавања.

Подаци о члановима Тима (име, контакт телефон) су истакнути на видним местима како би били доступни запосленима у Установи и родитељима

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Активности	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације	Очекивани резултати
Формирање Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Тимски рад	Чланице тима	септембар	Конституисан Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Партиципација родитеља у превентивне и интервентне активности	Планирање активне партиципације родитеља у свим манифестацијама на нивоу Установе – предвиђене Програмом заштите деце од насиља, активно учешће родитеља у Савету родитеља Доношењу одлука	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, координаторка тима, реализатори манифестација	Током радне године	Активно учествовање родитеља током планирања и реализације активности
Информисање свих актера живота у Предшколској установи о Програму заштите од насиља, злостављања и занемаривања, мерама и ефектима тих	Родитељски састанци, Савет родитеља, састанци тимова, фб страница и сајт установе	Чланице тима, директорка установе, руководиоци/ље радних јединица, васпитачи/це и медицинске сестре-васпитачице, сви запослени	септембар	Боља информисаност Већа безбедност деце

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

мера				
Информисање о раду Тима	<p>Излагање Програма и плана Тима за заштиту, извештај о раду (шестомесечно) на педагошком колегијуму, Васпитно образовном већу, савету родитеља, Управном одбору</p> <p>После сваког састанка Тима, представници Тима информишу у својим радним јединицама о теми састанка; информативни панои у свим радним јединицама</p>	<p>Директорка установе</p> <p>Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања</p>	Током радне године	Сви актери васпитно-образовног процеса су информисани о раду Тима за заштиту
Доношење правила понашања на нивоу група и радних јединица	Радионице	Чланице тима, Руководиоци/ље Васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице, деца, родитељи	септембар	Утврђена и истакнута правила у свим радним просторима и холловима радних јединица
Дефинисање улога и одговорности запослених у примени поступака – Ланац	Тимски рад и подела одговорности	<p>Директорка установе</p> <p>Чланице Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања</p>	септембар	Поштовање процедура, јака унутрашња заштитна мрежа, безбедна установа

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

одговорности				
Обележавање датума који промовишу дечја права, толеранцију, заштиту од трговине људима, ненасилје	Манифестације и акције у вртићима	Чланице Тима, васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице, деца, родитељи	Дечија недеља, дан толеранције, дан заштите од трговине људима и остали дани	Промовисано ненасилје, дечја права и толеранциј, ојачана ненасилна комуникација
Радионице на тему толеранције, ненасилне комуникације, превенције вршњачког насиља, дечјим правима, дигиталном насиљу	Радионице	Чланице Тима, васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице, представници релевантних институција (Црвени крст, МУП, Центар за социјални рад...)	Током радне године	Реализоване радионице на тему толеранције, ненасилне комуникације, деца и запослени оснажени да решавању ненасилним путем, у установи влада ненасилна комуникација
Примена одговарајућих процедура у случајевима насиља	Поштовање процедура	Директорка Установе, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Током радне године	Адекватно реаговање, поштовање процедура
Интервентне активности	Учествовање чланова тима, одговорних васпитача/ица, педагога и психолога у решавању сукоба на релацији	Координатор тима, чланови тима, психолошкиња и педагошкиња Установе, директорка, руководилац/ље РЈ	По потреби током целе године, по процени Тима или на основу процене координато	Правовремено реаговање у најбољем интересу детета и породице

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

	<p>васпитач-дете, родитељ- васпитач. Учешће родитеља на састанку Тима када се процени да је потребно организовање малих тимова за решавање конфликтних ситуација</p>		ра тима	
<p>Сарадња са институцијама и организацијама које могу да буду подршка у превенцији насиља (Центар за социјални рад, МУП, Образовно- културна заједница Рома „Романипен“, Црвени крст)</p>	<p>Предавања, презентације, едукација, стручна помоћ, спортске активности</p>	<p>Здравствене и социјалне службе, ПУ, НВО, спортска друштва, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања</p>	Током радне године	<p>Безбедна установа у којој се негује ненасилна комуникација, толеранција, фер-плеј</p>
<p>Стручно усавршавање васпитача/ица и медицинских сестара- васпитачица, стручних сарадница</p>	<p>Присуство чланова тима семинарима, састанцима, трибинама, стручна литература</p>	<p>Васпитачи/це, медицинске сестре- васпитачице, стручна служба,</p>	Током радне године	<p>Унапређивање компетенција, ефикаснији и квалитетнији рад</p>
<p>Сарадња са Тимовима и</p>	<p>Тим за инклузивно</p>	<p>Координаторка тима, чланице</p>	Током целе године	<p>Размена, сарадња и већа</p>

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

Стручним активима на нивоу установе	образовање, Тим за самовредновање, Тим за професионални развој, Тим за праћење квалитета рада установе, Тим за подршку социјалној инклузији деце у систему предшколског васпитања и образовања	тима		повезаност, ефикаснији и квалитетнији рад Тимова
Евиденција и документација о случајевима насиља, праћење ефеката предузетих мера	Листе за евидентирање, записници	Одговорна особа стручна сарадница-психолошкиња Александра Пајевић	Током радне године	Боље евидентирање, адекватнији увид у мере заштите од насиља и ефекте предузетих мера
Евалуација рада	Анализа рада Тима и безбедности деце, извештавање стручним органима	Чланице Тима	Два пута годишње	Сагледане мере заштите деце, добрих страна и тешкоћа, унапређен рад

Превентивне активности

Превентивне активности представљају скуп мера и активности које се реализују кроз све области васпитно-образовног рада са децом, са циљем да створе сигурно и подстицајно окружење, негују атмосферу сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивне активности доприносе развијању позитивних социјалних и комуникацијских вештина код деце, изградњи позитивних односа са другима, усмеравању ка прихватању дефинисаних правила понашања и одговорности.

Реализација наведеног омогућена је кроз добро познавање развојних карактеристика групе и сваког детета понаособ, адекватан избор садржаја рада са децом, облика и метода рада, подстицајном физичком средином, правилним избором и количином играчака и дидактичког материјала и неговањем партнерских односа са родитељима.

Ниво васпитне групе:

- васпитно-образовним активностима;
- дефинисање правила понашања деце у групи;
- реализација различитих програма психо-социјалне подршке, учење вештина за боравак деце у колектив;
- индивидуални разговори са родитељима, групни родитељски састанци;

Ниво вртића:

- Организовање заједничких активности деце различитог узраста, родитеља и васпитача у циљу међусобног упознавања, развијања толеранције међу децом, богатства различитости и културе понашања;
- Организовање хуманитарних акција;
- Стручне теме за родитеље из области васпитања деце предшколског узраста на општем родитељском састанку,
- Обележавање важних датума,
- Тематске изложбе ликовног и говорног стваралаштва деце,
- Сарадња са другим институцијама и Установама, посебно са основном школом кроз планирање и реализацију заједничких активности,

Ниво Установе:

- информисање свих запослених о Програму заштите деце и извештавање о реализацији на седницама стручних тела и органа управљављања са циљем подизања нивоа свести и повећања осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања и реаговања на њих;
- спровођење истраживања о појавним облицима насиља у циљу даљег превентивног деловања;
- организовање хуманитарних акција у сарадњи са институцијама локалне самоуправе;
- сарадња са медијима;
- сарадња са установама здравствене и социјалне заштите;
- сарадња са основном школом кроз планирање и реализацију заједничких активности.

Стручно усавршавање се спроводи ради унапређивања компетенција васпитног особља за превентивни рад, на нивоу Установе и усавршавање на акредитованим семинарима и струковним удружењима.

Начини информисања о обавезама и одговорностима у области заштите деце од насиља:

- запослених – на Васпитно-образовном већу и састанцима тимова вртића,
- родитеља – на првом групном родитељском састанку, индивидуалним разговорима и паноу за родитеље
- званична сајт Установе.

Начини, облици и садржаји сарадње у области превенције са:

- **породицом** – развијање партнерског односа са родитељима кроз *активно учешће родитеља у планирању, реализацији и евалуацији васпитно-образовног рада у групи* (у различитим областима), учешћем у *активностима на нивоу вртића* (хуманитарне акције, изложбе дечјих радова са садржајима везаним за реализацију програма заштите), *групни и општи родитељски састанци* са садржајима везаним за реализацију програма заштите, *индивидуални разговори са родитељима*.
- **другим институцијама и локалном заједницом** – заједничка реализација превентивних активности Установе и основних школа, Завода за јавно здравље, Дечјег диспанзера, Спортског центара, медија, са садржајима који имају за циљ развијање здравих стилова живота и позитивних образаца понашања и комуникације са окружењем.

Поступци за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања су систематско посматрање деце и континуирано праћење дечјег развоја и напредовања од стране васпитача, стручних сарадника, медицинске сестре направентивно-здравственој заштити, помоћног особља и чланова тима на нивоу вртића.

Цео поступак се одвија кроз сарадњу са породицом и представницима релевантним институцијама из локалне заједнице.

Интервените активности

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете трпи насиље, злостављање или занемаривање. На насиље се реагује одмах и у циљу најбоље заштите детета.

У Установи се интервенише на насиље, злостављање и занемаривање када се дешава или се догодило:

- између деце;
- запосленог и детета, одрасле особе која није запослена у Установи и детета.

Мерама интервенције насиље се зауставља, осигурава се безбедност свих учесника и смањује ризик од понављања.

Свака особа која има сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању обавезна је да реагује.

Када је запослени починилац насиља, према детету у Установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету мере за заштиту и подршку (план заштите).

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу у породици, васпитач групе обавештава Тим вртића и Тим Установе који информише Центар за социјални рад.

Када је родитељ починилац насиља према запосленом, Тим вртића је дужан да одмах обавести полицију и извести Тим Установе.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, треће одрасло лице према детету, Тим вртића је дужан да обавести Тим Установе који одмах обавештава родитеља детета које је изложено насиљу као и Центар за социјални рад и Полицију.

Када се насиље и злостављање дешава у Установи између одраслих лица директор предузима мере, у складу са Законом.

Сваки члан Тима је у обавези да, у случају сумње на насиље или чина насиља, одмах обавести остале чланове Тима и реагује у складу са процедуром поступања.

Унутрашња и спољашња заштитна мрежа

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени који су дужни да реагују ако постоји сумња или се дешава насиље одмах, а у складу са Протоколом и корацима у интервенцији. Укључује све актере у васпитно-образовном процесу који, осим заштитне, имају и подржавајућу улогу за оне који се насилно понашају и оне који су изложени насиљу и помажу им у успешном реинтегрисању у групу вршњака.

Спољашњу заштитну мрежу чине институције у локалној заједници са којима Установа сарађује у области Програма заштите деце. У превенцији, сарадња се остварује са Заводом за јавно здравље, Дечјим диспанзером, Спортским центром, медијима. У области интервенције сарађујемо са Центаром за социјални рад, МУП-ом, Здравственим центаром, Заводом за јавно здравље, Школском управом.

Документација, анализа и извештавање

Спровођење Програма заштите и реализација превентивних и интервентних мера и активности евидентира и документује:

на нивоу васпитне групе:

- Планирање превентивних активности у складу са узрастом и потребама деце у групи, у етапном плану најмање четири активности, посебно разрађене у недељном плану. Кроз дневна/недељна запажања и етапне евалуације даје се осврт о реализованим активностима;
- У свакој групи (за први ниво насиља) васпитачи и медицинске сестре воде евиденцију о случајевима насиља која садржи: врсту насиља, учеснике, примењене мере и ефекте;
- Процена реализације превентивних и интервентних активности врши се квартално применом инструмената: *Упитник о реализацији Програма заштите деце од насиља за ниво васпитне групе и Инструмант за праћење учесталости појављивања појединих облика насиља.*

Тим на нивоу вртића води своју документацију о реализацији Програма заштите :

- Води евиденцију случајева насиља другог нивоа,
- Процењује и евидентира безбедност објекта и дворишта,
- Евидентира повреде деце настале у вртићу, са описом повреде и предузетим мерама, као и евиденција повреда насталих у породици,
- Припрема извештај о реализацији програма за ниво вртића, на основу извештаја група у вртићу и припадајућих васпитних група на сеоском подручју.

Тим на нивоу Установе

- Води евиденцију и документацију за други и трећи ниво насиља, (службене белешке, предузете радње, други облици евидентирања података). документацију води и чува стручна сарадница-психолошкиња;
- Прикупља извештаје вртића о реализацији програма заштите, на основу којих израђује полугодишњи и годишњи извештај о реализацији и ефектима примене Програма заштите.
- Припрема и подноси извештај директорки два пута годишње. Директорка о реализацији програма заштите извештава Васпитно-образовно веће и органе управљања, истом динамиком.

Извештај о остваривању Програма заштите је саставни део Годишњег извештаја о остваривању Годишњег плана рада Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац и доставља се Министарству просвете, тј.Школској управи.

Програм заштите од дискриминације

У Предшколској установи „Ђурђевдан“ се увек реагује и када постоји сумња и када је утврђено дискриминаторно понашање. Установа је дужна да предузме кораке ради заштите свих, а они ће зависити од тежине и облика дискриминације. Директорка и сви запослени имају обавезу да препознају дискриминацију и реагују у складу са прописаним процедурама.

Установа је у обавези да кроз превентивне мере и активности обезбеди сигурно и подстицајно окружење у коме се промовише нулта толеранција на дискриминацију, негује атмосфера сарадње, уважавања, конструктивне комуникације и развија позитиван систем вредности. Прави ефекти постижу се уколико превентивне активности прожимају све облике и садржаје рада, активности, акције и ако су укључени сви релевантни сарадници и партнери: деца, родитељи, сви запослени, представници локалне самоуправе и локалне заједнице.

Превентивним мерама и активностима се: подиже се ниво свести и осетљивости свих у установи – нулта толеранција на све облике дискриминације и дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; остварује се пуна посвећеност установе и свих њених органа и тела у препознавању, спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; сви носиоци обавеза заштите од дискриминације у установи и ван ње поступају хитно, ефикасно и координисано у спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања. Улога васпитача/ице, стручне сараднице у стварању подстицајног и сигурног окружења за децу кључна је и незаменљива! Да би у томе били успешни, неопходно је да стално преиспитују и унапређују своје компетенције, и да својим квалитетним радом и применом различитих метода, садржаја, облика рада и активности, личним понашањем и ставом утичу, помажу и обезбеђују недискриминаторно, подстицајно, инклузивно и безбедно образовно окружење за све.

Програм заштите деце од дискриминације прописује мере, садржаје, активности и начине њиховог спровођења с циљем најбоље заштите физичког и менталног здравља деце, њиховог безбедног окружења и квалитетног боравка у Установи. У складу је са законским документима који регулишу ову област (Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, Посебним протоколом о заштите деце, Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности) и представља полазиште за превентивно деловање у раду са децом и интервентно поступање у случајевима појаве дискриминаторног понашања над децом у Установи.

Циљеви програма заштите деце

Општи циљ

Промовисање принципа недискриминације, социјалног укључивања и поштовања различитости и унапређивање квалитета живота деце у Установи применом мера превенције за стварање безбедне средине и позитивне климе за живот и рад деце и мере интервенције у ситуацијама када се јавља дискриминаторно понашање у Установи.

Специфични циљеви

Програма заштите деце дефинисани су Посебним протоколом за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања и анализе стања утврђене претходним извештајима о реализацији Програма заштите деце од насиља.

Специфични циљеви у превенцији:

- Стварање безбедне средине за живот и рад деце;
- Неговање опште климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Промена културних и друштвених норми као и предрасуда које подстичу насиље;

Специфични циљеви у интервенцији:

- Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама дискриминације;
- Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима дискриминације;
- Стално праћење и евидентирање врста и учесталости дискриминације и процењивање ефикасности програма заштите;
- Ублажавање и отклањање последица дискриминаторног понашања и реинтеграција детета у заједницу вршњака и живот установе;
- Саветодавни рад са децом која трпе дискриминацију, која врше дискриминацију и која су посматрачи дискриминације.

Програм заштите од дискриминације

Активности	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације	Очекивани резултати
Формирање Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Тимски рад	Чланице тима	септембар	Конституисан Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Информисање о правима и одговорностима деце, родитеља, запослених	Родитељски састанци, Савет родитеља, састанци тимова	Чланови тима, директор установе, руководиоци радних јединица, васпитачи и медицинске сестре, сви запослени	септембар	Боља информисаност Већа безбедност
Радионице на тему толеранција, разумевање	Радионице, округли сто, трибине, активности са децом	Чланице Тима, васпитачи/це, медицинске сестре-вааспитачице	Током радне године	Веће разумевање појма толеранције, позитивна атмосфера у установи
Превазилажење стереотипа и предрасуда	Радионице, округли сто, трибине, активности са децом и родитељима, тематски родитељски састанци	Чланови тима, васпитачи, медицинске сестре	Током радне године	Упознавање са врстама стеретипа и начину њиховог превазилажења
Ненасилна комуникација	Радионице, округли сто, трибине, активности са	Чланице Тима, васпитачи/це, медицинске сестре-	Током радне године	Упознавање са моделима комуникације који повећавају

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

	децом и родитељима, отворена врата	васпитачице		степен толеранције
Мултикултуралност и интеркултуралност	Радионице, округли сто, трибине, активности са децом и родитељима, отворена врата	Чланице Тима, васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице Запослени у РЈ „Колибри“ и „Невен“	Током радне године	Развијање свести о мултикултуралности и интеркултуралности
Обележавање датума који промовишу дечја права, толеранцију, борбе против дискриминације	Манифестације и акције у вртићима	Чланице Тима, васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице, деца, родитељи	Дечија недеља, Дан толеранције, Дан нулте толеранције и остали дани	Промовисано ненасиље, дечја права и толеранција, ојачана ненасилна комуникација
Примена одговарајућих процедура у случајевима дискриминације	Поштовање процедура	Директорка Установе, Тим за заштиту насиља	Током радне године	Адекватно реаговање, поштовање процедура
Интервентне активности	Учествовање чланица тима, одговорних васпитача/ица, педагошкиње и психолошкиње у решавању сукоба на релацији васпитач-дете, родитељ-васпитач Учешће родитеља на састанку Тима када се процени да је потребно организовање малих тимова за	Координаторка Тима, чланице Тима, психолошкиња и педагошкиња Установе, директорка, руководилац/ља РЈ	По потреби током целе године, по процени Тима или на основу процене координаторке тима	Правовремено реаговање у најбољем интересу детета и породице

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

	решавање конфликтних ситуација			
Сарадња са институцијама и организацијама које могу да буду подршка у превенцији дискриминације (Центар за социјални рад, МУП, Образовно–културна заједница Рома „Романипен“, Црвени крст)	Предавања, презентације, едукација, стручна помоћ, спортске активности	Здравствене и социјалне службе, ПУ, НВО, спортска друштва, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Током радне године	Безбедна установа у којој се негује ненасилна комуникација, толеранција, фер-плеј
Стручно усавршавање васпитача/ица и медицинских сестара-васпитачица, стручних сарадница	Присуство чланова тима семинарима, састанцима, трибинама, стручна литература	Васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице, стручна служба,	Током радне године	Унапређивање компетенција, ефикаснији и квалитетнији рад
Сарадња са Тимовима и Стручним активима на нивоу установе	Тим за инклузивно образовање, Тим за самовредновање, Тим за професионални развој, Тим за праћење квалитета рада установе, Тим за подршку социјалној инклузији деце у систему предшколског	Координаторка Тима, чланице тима	Током целе године	Размена, сарадња и већа повезаност, ефикаснији и квалитетнији рад Тимова

	васпитања и образовања			
Евиденција и документација о случајевима дискриминације, праћење ефеката предузетих мера	Листе за евидентирање, записници	Одговорна особа стручна сарадница-психолошкиња Александра Пајевић	Током радне године	Боље евидентирање, адекватнији увид у мере заштите од насиља и ефекте предузетих мера
Евалуација рада	Анализа рада Тима и безбедности деце, извештавање стручним органима	Чланице Тима	Два пута годишње	Сагледане мере заштите деце, добрих страна и тешкоћа, унапређен рад

У ПУ "Ђурђевдан" Крагујевац забрањен је сваки облик дискриминације, односно дискриминаторно понашање (у даљем тескту : дискриминација), као и понашање којим се вређа углед, част и достојанство личности. Установа предузима мере и активности да се предупреди сваки облик таквог понашања, у било ком од односа, подигне свест у Установи, негује атмосфера сарадње, међусобног уважавања, конструктивне комуникације, развија позитиван систем вредности. Превентивне мере и активности треба да буду засноване на принципу једнаких могућности, кроз једнакост, без дискриминације.

Значење појма: дискриминација

Под *дискриминацијом*, односно дискриминаторним помашањем подразумева се понашање којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, односно врши пропуштање чињења (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статус, мигранта, расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно

претпостављеним личним својствима, као и по другим основама утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Извршилац дискриминације, јесте лице – учесник у образовању, запослени, родитељ или треће лице, као и установа, њени органи и тела који својим чињењем или пропуштањем чињења врше дискриминацију у процесу образовања и васпитања или у вези са њим, у свим релацијама.

Дискриминисано лице, јесте лице – учесник у образовању, запослени, родитељ и треће лице, група – учесника у образовању, запослених, родитеља и трећих лица, чланови органа и тела установе који су претрпели дискриминацију у процесу образовања и васпитања или у вези са њим.

Насилје и злостављање јесте сваки облик једанпут учињеног, односно поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности учесника у образовању, запосленог и родитеља.

Насилно понашање није у сваком случају дискриминаторно, али свако дискриминаторно јесте насилно.

Дискриминација може да буде непосредна или посредна

Непосредно, директно се врши дискриминација ако се особи због личног својства ускраћује или ограничава неко право које је другима доступно. Значи, ради се о различитом неповољном поступању (нпр. када детету са тешкоћама у развоју није омогућено да иде на излет или екскурзију).

Код *посредне, индиректне дискриминације*, особе или групе људи који су у неравноправном положају третирају се на исти начин (нпр. када се у вртићу или школи не узима у обзир да деца, или одрасли са физичким инвалидитетом своје свакодневне активности обављају на другачији начин, па се и не планирају или не уводе промене у начину коришћења простора, исхране, коришћења апарата и справа).

Интервенција

Интервенцију чине мере и активности којима се дискриминација, вређање угледа, части или достојанства личности у Установи зауставља, смањује ризик од понављања, ублажавају последице и прате ефекти предузетих мера. У Установи се интервенише у случају сумње и када је утврђено дискриминаторно понашање и то када се оно припрема, дешава или се догодило између (дете – дете, запослени – дете, запослени – родитељ, родитељ – дете, треће лице – дете, запослени – треће лице, родитељ – треће лице и сл.

Директор, запослени, трећа лица, су у обавези да препознају дискриминацију, а ако је утврђена и да предузму мере и активности у Установи према извршиоцу дискриминације и пријаве дискриминацију надлежним државним органима, органима јединице локалне самоуправе.

Носиоци обавезе заштите од дискриминације ван Установе су породица, јединица локалне самоуправе, надлежни орган унутрашњих послова, Центар за социјални рад, здравствена служба, ресорно Министарство, Повереник, Заштитник грађана –омбудсман, органи правосуђа и сл.

У случају дискриминаторног понашања запосленог у Установи, Установа поступа у складу са регулативом којом се уређује дисциплински поступак.

У случају дискриминаторног понашања родитеља детета /деце/ или трећег лица у Установи, одговорност истог се утврђује пред Повереником, или у судском поступку у складу са Законом.

Матрица за процену нивоа дискриминације

Четири су нивоа матрице за процену дискриминације:

1. *релација на којој је извршена дискриминација* (запослени–запослени, запослени – дете, запослени – родитељ, запослени – треће лице, треће лице –дете и слично);
2. *интензитет, трајање и учесталост дискриминације* (када се дискриминација понавља или продужено траје у односу на исто лице са сличним или истим личним својствима – боји коже, раси, националној и верској припадности или етничком пореклу, полу родоном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету);
3. *облик и начин дискриминације* (узнемиравање и понижавајуће поступање изговарањем речи, односно слањем писаних порука, или предузимањем других радњи, на основу којих се може са сигурношћу закључити да вређају достојанство на основу личног својства, што проузрокује осећај понижености, узнемирености или одбачености, шири страх или непријатељство, односно ствара понижавајуће и увредљиво окружење);
4. *последица таквог понашања* (када дискриминаторно понашање доводи или потенцијално може да доведе до угрожавања физичког, односно психичког здравља дискриминисаног лица).

Процену врши Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као и процену тежине облика дискриминације.

Типични примери дискриминације :

- излагање подсмеху;
- имитирање хода, говора, изгледа или било какво друго излагање подсмеху лица са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- називање погрдним именима;

- причање увредљивих и понижавајућих шала и вицева о припадницима одређених група;
- певање увредљивих и понижавајућих песама о припадницима одређених група;
- слање увредљивих и понижавајући порука одређеном лицу или групи лица путем СМС – а, ММС-а, или друштвених мрежа;
- вербално привелеговање припадника већинске групе лица неоправданим или прекомерним похвалама;
- неоправдано вербално умањивање или снижавање доприноса и успеха припадника мањинске групе;
- игнорисање и избегавање контакта са лицем због његових личних својстава;
- омаловажавање родитеља по основу личног својства;

Стављање у неповољнији положај је свако поступање којим се лице или група лица због свог личног својства ставља у неповољнији положај у било којој активности у васпитно – образовном процесу у Установи или у вези са њим.

- одбијање уписа детета /деце/ због његовог / их личног/ их својстава;
- фактичко сужавање или скраћивање плана и програма из области друштвено осетљивих категорија;
- необезбеђивање додатне образовне подршке, односно индивидуализованог рада детету коме је таква подршка неопходна;
- необезбеђивање дидактичког материјала особама са инвалидитетом и сметањима у развоју;
- необезбеђивање исхране детету прилагођену његовим потребама;
- неукључивање детета /деце/ из осетљивих друштвених група у редовне активности;
- изостанак прописаног поступања у случају непохађања припремног предшколског програма деце из друштвено осетљивих група, деце са сметањима у развоју и инвалидитетом;
- давање неоправданих погодности детету /деци/ због личних својстава или социјалног статуса родитеља;
- необавештавање родитеља детета /деце/ из осетљиве друштвене групе о родитељском састанку;
- пропуштање запосленог да реагује у случају сумње на занемаривање детета /деце/ из осетљиве друштвене групе;
- искључивање детета /деце/ из осетљивих друштвених група из вршњачких активности.

Тежи облици дискриминације / утврђени Законом о забрани дискриминације/

- ✓ Виктимизација *Виктимизација је шиканирање и малтретирање лица која тражи заштиту од дискриминације, која је пријавила или сведочи у корист дискриминисаног лица;
- ✓ Сегрегација *Сегрегација је издвајање одређених категорија деце у посебне предшколске објекте, посебне групе или подгрупе из разлога који нису у складу са Законом или посебним законом. Драстично одступање од структуре деце са подручја Установе када то није последица специфичности Установе, у смислу овог акта јесте 25 % деце из друштвено осетљивих група (припадници ромске националности, мигранти, избеглице, и слично).

У циљу спречавања сегрегације Установа спроводи мере:

Формирање разноврсних група деце (етничких, језичких, социјалних и слично) у Установи, подизање нивоа свести запослених у Установи и родитеља о препознавању и мерама сегрегације, обезбеђивање сразмерне заступљености родитеља деце осетљивих друштвених група у савету родитеља, обезбеђивање додатне подршке за укључивање у инклузивно образовање деце из осетљивих друштвених група, осмишљавање, координацију и слично.

У случају сумње у сегрегацију Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања предузима мере и активности десегрегације сходном применом одредаба овог акта.

Говор мржње

*Говор мржње је обраћање најширој публици и неодређеном кругу људи, којим се подстиче дискриминација, мржња или насиље против припадника одређене групе.

- неоправдано формирање посебних група деце по основу њиховог личног својства (припадници ромске популације – сегрегација);
- излагање руглу детета /деце/, запосленог/их који се пожалио и тражио заштиту од дискриминације (виктимизација);
- неоправдано понашање према детету /деци/ чији је родитељ јавио дискриминацију над дететом /децом/;
- исписивање расистичких, антисемитистичких, исламистичких, хомофобичних, сексистичких порука или симбола на објектима Установе или у њеном непосредном окружењу (говор мржње);
- излагање руглу и подсмеху детета /деце/ из осетљивих друштвених група са сметњама у развоју и инвалидитетом (вишеструка и укрштена дискриминација);
- континуирано омаловажавање истог детета/деце по основу његовог /њиховог/ својства које дуже траје (продужена дискриминација);

- физички напад на дете/децу запосленог или родитеља мотивисаног мржњом због њихове националне припадности, вере, статуса или другог личног својства.

Поступање установе у случају дискриминације и мере Интервенције

Проверавање добијене информације

Установа је дужна да поступа у случају било ког облика дискриминације у Установи. Сазнање о дискриминацији у Установи може да се добије: опажањем, на основу сумње или информације да се дискриминација припрема, догађа или да се догодила.

Информација може да се добије непосредно – усмено, писмено, коришћењем дигиталних средстава, поверавањем од стране дискриминисаног лица, посредно од стране запосленог, родитеља, трећег лица, као и на основу анонимне пријаве.

Установа када добије информацију директно или индиректно о дискриминацији, исту проверава, у циљу утврђивања одлучујућих чињеница релевантних за потврђивање или одбацивање сумње на дискриминацију, кроз анонимну анкету, прегледом видео записа/ уколико постоје камере у Установи као и на други примерен начин.

Уколико родитељ пријави директорки непримерено понашање запосленог према његовом детету /деци/, директорка поступа у складу са Законом и Правилницима Установе.

Када се потврди сумња у дискриминацију, директор и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања предузимају мере и активности у складу са Правилником о поступању ПУ „Ђурђевдан“ Крагујевац у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности у Установи.

Заустављање дискриминације односно дискриминаторног понашања и смиривање учесника

Сви запослени у Установи су дужни, а нарочито најближи присутни приликом испољавања дискриминације да, одлучно прекину све активности и да раздвоје учеснике у Установи. Уколико се ради о физичком сукобу, затражиће се пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавестиће се полиција, Центра за социјални рад и слично.

Обавештавање и позивање родитеља

Установа је дужна да уколико је дискриминација испољена према детету / деци/ Установе, за време његовог /њиховог/ боравка у Установи, обавештава се родитељ детета /деце/ на контакт који поседује Установа, уколико родитељ није доступан на контакт телефон, одмах се обавештава Центар за социјални рад.

Прикупљање релевантних информације и консултације

У циљу разјашњења свих релевантних околности, објективног сагледавања сваког конкретног случаја, процене нивоа дискриминације, ризика и ради предузимања одговарајућих мера и активности, потребно је прикупити што више информација и обавити одређене консултације у том смислу.

Уколико Установа (директорка и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања) не могу са сигурношћу да процене ниво дискриминације, као и да одреде одговарајуће мере и активности, укључиће надлежне државне органе – Школску управу, Центар за социјални рад, Повереника, ресорно Министарство и сл.

План заштите од дискриминације

Установа је дужна да за сваку конкретну дискриминацију која се утврди у Установи сачини План заштите од дискриминације (у даљем тексту: План) и за све учеснике: дискриминисано лице, извршиоца дискриминације и сведоке. План зависи од нивоа дискриминације. План мора да садржи следеће: мере које је Установа предузела или ће предузети према запосленом, уколико је исти извршилац дискриминације у складу са Правилником о дисциплинској и материјаној одговорности запослених у Установи, активности усмерене у правцу даљег сузбијања појављивања облика дискриминаторног понашања, рад са родитељем, укључивање Савета родитеља, а по потреби и органа управљања.

План сачињава Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања заједно са васпитачем детета/деце/ уколико су исти дискриминисана лица, психолошкињом, педагошкињом (уколико исти нису чланови Тима), родитељем, а по потреби и са надлежним органима и службама и тада се кроз План утврђује задаци, одговорна лица као и динамика и начин међусобног извештавања.

За сваки облик дискриминације према детету /деци/ Установе, директорка је дужна да поднесе пријаву надлежним органима, организацијама и службама, да обавести ресорно Министарство, Школску управу у року од 24 часа од часа догађаја. Пре пријаве, директор ће обавити разговор са родитељима, осим ако Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, полиција или Центар за социјални рад процене да тиме може да се угрозе најбољи интереси детета /деце.

Праћење ефеката предузетих мера и активности

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања је у обавези да прати понашање учесника дискриминације – дискриминисано лице, извршиоца дискриминације као и сведока уколико их је било, а све у циљу ефеката предузетих мера и активности.

Уколико дискриминацију врши лице које није запослено у Установи, сходо се примењују одредбе Правилника о поступању ПУ „Ђурђевдан“ Крагујевац у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности у Установи, уз обавезу Установе да поднесе притужбу Поверенику. Тим заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања може да предложи План заштите у вези са едукацијом родитеља односно трећег лица које није запослено у Установи.

Уколико се сумња у дискриминацију директора Установе, сумња се пријављује ресорном Министарству.

Обавеза вођења евиденције.

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања је у обавези да води евиденцију о свим случајевима дискриминације у Установи, податке о дискриминисаним лицима, извршиоцима дискриминације, догађају, предузетим мерама и активностима и слично.

Програм поступања Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац у кризним догађајима

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- Природна смрт детета/ученика;
- Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;
- Нестанак детета/ученика;
- Масовно тровање у простору установе;
- Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- Талачка криза;
- Насилје већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
- Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
- Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- Други кризни догађаји, у смислу овог правилника.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредног стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се Тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:

- прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
- успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;
- сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;

- благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају;
- психосоцијална подршка деци и запосленима;
- израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
- организација евентуалних комеморативних активности;
- праћење реализације планова и евалуација;
- вођење документације и извештавање и
- други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Директорка Установе формирала је решењем Тим за кризне догађаје који делује у оквиру Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, а чине га:

- Тијана Ристовић – директорка Установе, координаторка Тима;
- Зорица Игњатовић – заменица координаторке Тима;
- Љиљана Јоргић – помоћница директорке за педагошки рад, чланица Тима;
- Јелена Додеровић – секретарка Установе, чланица Тима;
- Александра Пајевић – стручна сарадница-психолошкиња;
- Горан Спасић – службеник за послове безбедности, здравља на раду и заштиту од пожара, члан Тима;
- Марина Петровић – васпитачица, чланица Тима;
- Милица Јагличић – васпитачица, чланица Тима;
- Ружа Мијаиловић – васпитачица, чланица Тима;
- Биљана Петковић - васпитачица, чланица Тима;
- Ивана Милетић - васпитачица, чланица Тима;
- Далиборка Вељковић - васпитачица, чланица Тима;
- Јасмина Раденковић – медицинска сестра – васпитачица, чланица Тима;
- Данијела Ранковић– представник родитеља Установе, чланица Тима;
- Миломирка Савић – стручна сарадница – психолошкиња у ОШ „Ђура Јакшић“;
- Представник Градског штаба за ванредне ситуације;
- Јелена Марашевић - дефектолошкиња – васпитачица, по потреби чланица Тима;

Директорка установе руководи Тимом за кризне догађаје. Директорка доноси решење којим се дефинише улога чланова Тима за кризне догађаје, односно одређује чланове Тима који ће обављати послове и активности које се односе на координацију, пружање психосоцијалне подршке и информисање.

Координација обухвата активности – планирања, организације, координације и сарадње са спољном заштитном мрежом, праћења и евалуације.

Психосоцијална подршка обухвата активности – праћења реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, процена потребе за укључивањем мобилног тима и уколико до тога дође, сарадња са мобилним тимом.

Информисање обухвата активности – прикупљања, проверавања, селекције, дистрибуције информација, као и припреме саопштења.

Рад Тима активира се одмах након сазнавања установе да се десио кризни догађај.

ПРОЦЕНА СНАГА, КАПАЦИТЕТА И СПЕЦИФИЧНОСТИ УСТАНОВЕ У ОДГОВОРУ НА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

Програм рада сачињен је на основу SWOT анализе чији подаци долазе из специфичности установе, односно резултата до којих је установа дошла кроз анализу стања безбедности, процес самовредновања квалитета рада установе и података садржаних у различитим актима Установе.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> -Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац има око 1820 уписане деце и 285 запослених; -Позитиван етос и сарадничка атмосфера међу свим актерима Установе; -Запослени се континуирано стручно усавршавају из области против пожарне заштите и из области пружања прве помоћи; -Постојање правилника и планова којима се регулише безбедност деце и запослених. -Постојање видео надзора, плана евакуације, редовна провера контроле ПП апарата; -Сви објекти су оградама и имају пешачке и 	<ul style="list-style-type: none"> -Сви објекти Предшколске установе су изграђени пре око 50 година; -Непостојање видео надзора у јаслицама „Шврћа“; Удаљеност запослених у радним јединицама који су чланови Тима са деловање у ванредним ситуација, Екипе за евакуацију, склањање и пружање прве помоћи; -Скромна финансијска средства локалне самоуправе за обезбеђивање ноћних чувара -Скромне финансијске могућности локалне самоуправе за пуну реализацију планираних превентивних активности и обука; -Вандализам у двориштима РЈ „Колибри“, „Невен“ и „Чуперак“

<p>економске капије за улаз возила, које се на крају радног дана се закључавају (осим јаслица „Шврћа“ који је у партеру градског солитера и где је улаз-излаз директно на пешачку стазу и јавни паркић);</p> <p>-Редовна контрола уласка и изласка из вртића коју врши сарадник/це - медицинска сестра за превентивну здравствену заштиту и негу при јутарњој тријажи деце и приликом пријема и отпуста деце као и дежурни васпитачи и спремачице закључавањем и откључавањем улазних врата;</p> <p>-Преко дана објекти су закључани;Објекти Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац, су покривени громобранским инсталацијама;</p> <p>-Редовна обука запослених из области против - пожарне заштите;</p> <p>-Редовна контрола санитарног инспектора;</p> <p>-Развијен систем ефикасног информисања запослених и родитеља (сајт Установе, ФБ страница, вибер групе и мејл комуникација);</p> <p>-Сарадња са медијима који се баве локалним информисањем;</p> <p>Постојање службе за пружање психолошке помоћи и подршке деци у клиничком центру и дечијем диспанзеру;</p> <p>-Квалитетна интерсекторска сарадња у спољашњој заштитној мрежи;</p> <p>-Сарадња са локалном заједницом.</p>	
<p>МОГУЋНОСТИ</p>	<p>ПРЕТЊЕ</p>
<p>-Организовање предавања за родитеље и запослене из области очувања менталног здравља;</p> <p>-Едукација запослених и родитеља за реаговање у кризним ситуацијама;</p> <p>-Стручно усавршавање свих запослених из области реаговања у</p>	<p>- Гласине и дезинформације које се шире усмено и путем друштвених мрежа у кризним ситуацијама;</p> <p>- Евентуална недовољна координисаност свих активности и</p>

кризним ситуацијама; Реализација показних вежби; -Јасна подела улога, обавеза и одговорности у установи приликом одговора на кризе догађаје; -Унапређење сарадње са спољним сарадницима у циљу бољег информисања Установе и пружања повратних информација.	актера унутар установе и спољашње мреже, - Непрофесионално понашање појединаца, паника.
---	--

Листа установа, организација и удружења са којима установа отварају сарадњу, а у вези са евентуалним кризним догађајима:

- Министарство просвете Републике Србије;
- Школска управа Крагујевац;
- Локална самоуправа општине Крагујевац;
- Полицијска управа Крагујевац;
- Добровољно ватрогасно друштво Крагујевац;
- Клиничко болнички центар Крагујевац;
- Институт за јавно здравље Крагујевац;
- Центар за социјални рад „Солидарост“ Крагујевац;
- Црвени крст Крагујевац;
- Канцеларија за младе;
- Канцеларија за ромска питања;
- Центар за пружање услуга социјалне заштите „Књегиња Љубица“;
- Саветовалиште за брак и породицу.

Безбедна места унутар и изван установе у ситуацијама кризних догађаја

План евакуације налази се на истакнутим главним улазима радних јединица Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац и на главним улазима основних школа за децу која похађају припремни предшколски програм у трајању од четири сата.

На основу процене ризика од катастрофа за Предшколску установу „Ђурђевдан“ Крагујевац сачињен је План заштите и спасавања, који је израђен од стране Удружења за безбедност и ванредне ситуације – Безбедност и заштита” Београд

Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац, у оквиру својих објеката располаже са два наменска склоништа у два своја објекта вртићу “Зека” и вртићу “Чуперак”. У четири вртића има подрумске просторије која су капацитета до 250 лица. У преостала два објекта вртићу „Шврћа“ и „Директоријуму“ би се користио подрумски простор у зградама где су и смештени ти објекти. Наменска склоништа су капацитета до 440 особа (то је уједно и пројектовани број просечно долазеће деце и запослених и родитеља у једном тренутку). Те би 750 места било расположиво за склањање, док би за 1054 лица недостајало места за склањање, што би захтевало да се ПУ „Ђурђевдан“ обрати Градском штабу за ванредне ситуације Града Крагујевца ради распоређивање преосталих лица (1054 лица) у оближња склоништа на територији града Крагујевца.

Све просторије у Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац (канцеларије, собе, кухиња, трпезарија и све остале помоћне просторије) су јасно означене натписима који се налазе на улазним вратима или изнад њих са спољашње стране. На канцеларијама стручних сарадница и сарадница назначено је име и презиме особе која је распоређено што олакшава потрагу за појединцима у ситуацијама евентуалног кризног догађаја. Свака измена намене појединих просторија и особа које у њима бораве редовно се ажурира.

Радно време објеката Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац је истакнуто да улазим вратима. У објектима је такође јасно обележен главни (службени) улаз за децу и родитеље.

План алармирања у ситуацији кризног догађаја

За алармирање се користе уобичајена, прописана средства алармирања и узбуњивања јавности у ситуацијама кризног догађаја.

Узбуњивање запослених у циљу хитног предузимања мера и задатака цивилне заштите врши се путем система за јавно узбуњивање, а у складу са законом.

Систем јавног узбуњивања састоји се од одговарајућих јавних сирена, уређаја, спојних путева и техничких средстава за управљање

Знаци за узбуњивање су јединствени за целу територију Републике Србије и са њима се запослени морају благовремено упознати. Знаци за узбуњивање преносе се сигналом који емитују сирене.

Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац и објекти у склопу ње, се налазе на територији Града Крагујевца и та територија је покривена јавним сиренама система јавног узбуњивања. Сирене за узбуњивање, на територији Града Крагујевца на којој се налази предметни субјекат су у надлежности Градске управе, односно Градског штаба за ванредне ситуације у координацији са Окружним штабом за ванредне ситуације.

У сврху обавештавања запослених, табла са обавештењима, која садржи знаке узбуњивања се налази у сваком објекту, на видном месту.

Као средство узбуњивања, као сигнал за почетак евакуације, може да се користи систем за ручну и аутоматску дојаву пожара, у случају да у објекту не постоји ручна и аутоматска дојава, обавештење се може спровести и путем мобилних телефона или личним контактом. У случају активирања система за узбуњивање, које је у надлежности МУП-а Републике Србије-Сектора за ванредне ситуације, чуо би се сигнал на територији Града Крагујевца, на којој се налазе објекти Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац.

У зависности од конкретног кризног догађаја у Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац, би се користило гласовно узбуњивање, усменим путем између запослених као и путем мобилних телефона.

Начин информисања у ситуацији кризног догађаја

Директорка Установе одређује чланове Тима који ће у ситуацији кризног догађаја реализовати процес информисања: прикупљање, проверавање, селекција, дистрибуција информација, као и припреме саопштења за јавност и дистрибуција информација медијима, родитељима, запосленима и широј средини.

У наведеним пословима Тим за кризне догађаје сарађује са Инфо тимом. За комуникацију са родитељима користиће се вајбер групе које су се до сада показале као веома ефикасне у прослеђивању информација. Васпитачи/ице су задужени/е за комуницирање са родитељима/старатељима, а у ситуацији кризног догађаја прослеђује само и искључиво информације које добије од Тима за кризне догађаје и запосленог којег је именовала директорка Установе. За припрему саопштења за родитеље и медије користиће се модели из приручника “Психолошке кризне интервенције у образовно-васпитним установама” Министарства просвете Републике Србије и Друштва психолога Србије ауторки проф.др Јелене Влајковић и мр Ане Влајковић.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор (на основу Правилника о протоколу поступања у установи у односу на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“, бр. 11, од 14. фебруара 2024.), члан 4.4)).

Стручно усавршавање запослених у области реаговања у кризним ситуацијама

У циљу јачања компетенција установе за пружање психосоцијалне подршке, реализацију плана евакуације, и уопште јачања ефикасности реаговања установе у различитим кризним ситуацијама, у Предшколској установи „Ђурђевдан“ Крагујевац се предвиђа стручно усавршавање запослених из следећих области:

1. Обука у пружању прве помоћи у сарадњи са службом опште медицине;
2. Обука из противпожарне заштите и реаговања у ситуацијама пожара у сарадњи са Ватрогасном јединицом Крагујевац, периодично практичне вежбе;
3. Обуке у пружању психосоцијалне помоћи деци у сарадњи са Министарством просвете Републике Србије, Школском управом Крагујевац, Центром за образовање Крагујевац и образовним удружењима која реализују акредитоване семинаре;
4. Обука о реаговању у ситуацијама природних катастрофа као што су земљотреси, поплаве и друго;
5. Обука о реаговању у ситуацијама нарушене безбедности ученика и запослених, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова Републике Србије.

Тим за професионални развој ће сваке радне године у сарадњи са Тимом за кризне ситуације, у оквиру плана стручног усавршавања у установи предвидети одређену едукацију из ове области.

Подизање безбедносне културе деце и запослених

У циљу подизања безбедносне културе деце и запослених Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац ће предузимати следеће активности:

1. Акционо истраживање на тему безбедносне културе деце и запослених.
2. Едукације запослених:
 - да препознају опасне и кризне ситуације - предавања, трибине, гостовања стручњака по позиву, радионице;
 - о начинима реаговања у кризним ситуацијама;
 - о начинима трагања за помоћи у току и након завршетка кризне ситуације
 - превенције и подизања безбедносне културе у школи, локалној заједници, регионалној и националној безбедности.
3. Израду едукативних паноа, плаката;
4. Показне вежбе за запослене од стране ватрогасних или полицијских службеника

Тим за заштиту ће у оквиру програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања предвидети активности за подизање безбедносне културе деце и запослених, а реализатори (Тим за професионални развој, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања) ће их операционализовати у својим плановима рада.

Начини реаговања - кораци у поступању установе када се догоди кризни догађај

У ситуацијама кризних догађаја, активности у установи спроводиће се по следећим корацима:

1. Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа - Тим прикупља све релевантне информације, проверава веродостојност, у зависности од врсте кризног догађаја хитно обавештава полицију, ватрогасце, хитну помоћ и друге потребне органе, односно службе и информише надлежну школску управу.

2. Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим) – на основу прикупљених информација директорка хитно обавештава спољашњу мрежу заштите, а потом тим за кризне догађаје у зависности од врсте и обима кризног догађаја процењује да ли Установа може самостално да поступа или јој је потребна помоћ и подршка спољашње мреже са којом сачињава заједнички план деловања и извештавања.

2.1. Израда плана деловања и извештавања – чланови тима за кризне догађаје састављају план на основу договора са представницима спољашње заштитне мреже

3. Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције – уколико кризни догађај као последицу има најмање троје повређених или настрадалих лица, директор школе одмах обавештава Министарство просвете како би се ангажовао Интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације. Тим за кризне ситуације унутар Установе тада аутоматски постаје део мобилног тима, пружа информације мобилном тиму, идентификује особе којима је потребна психосоцијална подршка, пружа прву психолошку помоћ и друге видове помоћи.

4. Благовремено информисање деце, родитеља, запослених и медија о догађају – Директорка Установе решењем именује особу која припрема званичне информације и саопштења за запослене, родитеље, ученике и за медије. У сарадњи са надлежном службом Министарства просвете Републике Србије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и деце и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласина и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства. Уколико је комуникација са медијима неопходна одговорна је директорка.

5. Психосоцијална подршка деци и запосленима – Тим за кризне догађаје прати реаговања родитеља и запослених, идентификује коме је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Основна интервенција је психолошка прва помоћ и њу пружа стручна сардница-психолошкиња. Уколико постоји потреба, укључују се и стручњаци (психолози, психијатри, психотерапеути) из система здравствене заштите деце и омладине. Након стабилизације услова, реализују се радионице и психолошка саветовања групно и индивидуално.

6. Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи - У сарадњи са Педагошким колегијумом, Тим за кризне интервенције уколико постоји потреба, у зависности од врсте и обима кризног догађаја, израђује план рада Установе у измењеним околностима који садржи следеће: активности/мере, начин реализације активности, носиоце активности, време реализације, начин праћења и извештавање. Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, допуњује га и коригује.

7. Организација евентуалних комеморативних активности - У случајевим смртних исхода, Тим организује и планира комеморативне активности водећи рачуна о емотивном стању родитеља и запослених.

8. Праћење реализације плана и евалуација -Тим прати реализацију свих корака и спроведеног плана активности, коригује и ревидира у складу са ситуацијом у установи.

9. Вођење документације и извештавање – Тим води документацију о свим спроведеним активностима у вези поступања у кризној ситуацији. Извештај о поступању Установе доставља Школској управи Крагујевац у року од 15 дана од наступања стабилизације рада у Установи - повратака у уобичајене активности и организацију рада пре наступања кризног догађаја. Извештаји о раду Тима за кризне догађаје постају саставни део Извештаја о реализацији Годишњег плана рада Установе за дату радну годину.

Када су жртве кризног догађаја деца са хроничним болестима, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, Тим за кризне догађаје у сарадњи са Тимом за инклузивно образовање након идентификације израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже заштите.

Начин укључивања и сарадње са породицом у циљу јачања отпорности установе

Представник Савета родитеља је члан Тима за кризне интервенције и у ситуацијама кризног догађаја равноправно учествује у реализацији свих планираних активности, притом активно комуницирајући са осталим члановима Савета, заступајући њихове предлоге, потребе и интересе.

Породице деце укључују се у све превентивне активности за јачање отпорности установе:

- Акциона истраживања као испитаници;
- Гости и учесници на стручним предавањима и трибинама;
- Учесници и реализатори радионица, акција, едукација, семинара;
- Учесници на јавним и показним превентивним вежбама.

План укључивања родитеља у поменуте активности ће сваке године бити операционализован кроз План рада тима за сарадњу са породицом који је саставни део Годишњег плана рада Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац.

Праћење, евалуација и извештавање о реализацији програма

Тим за кризне интервенције прати реализацију овог програма континуирано током радне године, евалуира и извештава о реализованим активностима. Извештај се подноси два пута током радне године (у фебруару и августу). Извештај је саставни део Годишњег извештаја о реализацији Годишњег плана рада Предшколске установе „Ђурђевдан“ Крагујевац, који се разматра на Васпитно-образовном већу, Савету родитеља, а усваја га Управни одбор. У ситуацијама кризног догађаја, Тим свакодневно прати реализоване активности, у складу са Правилником и овим Програмом, евалуира их и ревидира, те о томе редовно и свакодневно извештава Мобилни тим, Школску управу и Министарство просвете договореним начинима комуникације.

Физичко окружење као димензија програма

Простор подразумева целокупан простор целог вртића: простор радних соба и просторе испред соба - гардеробе, заједничке просторе у вртићу (ходнике, холове, салу), и спољне просторе (терасе, двориште). Сви ови простори треба да испуњавају критеријуме квалитетног простора. Оно што је заједничко за све просторе јесте да су безбедни и предвидиви, отворени и доступни. У оквиру сваког вртића сви простори, унутрашњи и спољашњи су повезани и међусобно интегрисани са флексибилном наменом. Простор одражава концепцију програма и нарочита пажња се посвећује сталном реструктурирању, развијању и обогаћивању простора у партнерству са породицом. Простор је променљив и динамичан. Приступачан је за сву децу, подстицајан, инспиративан и омогућава деци да бирају активности и садржаје и начине груписања; могу да раде заједно и сарађују, али и да се осаме и да самостално да користе материјале на различите начине. Деца имају могућност да реорганизују простор, уређују га, истражују, креирају, стварају. На тај начин деца граде лични и групни идентитет и добијају прилику да се осете уважено и одговорно, а пре свега имају мноштво прилика да уживају и да се радују.

Простор је организован кроз просторне целине. Промене у простору резултат су истраживања иницирана дечјим питањима, игром и пројектима које као мале заједнице развијају. Материјали који се могу наћи у простору су природни, пластични, дрвени, рециклажни и други који омогућавају вишенаменско коришћење и подстичу дечју машту и креативност. Осим играчака и материјала са вишенаменском употребом у простору се могу пронаћи и реални предмети који омогућавају деци непосредан доживљај стварности. Двориште и сви простори вртића су места за игру и учење и одражавају концепцију програма. Функције свега изложеног у простору су истраживање, видљивост програма, персонализованост (даје слику идентитета групе и појединаца), и подстичу заједничког учешћа свих актера (деце и одраслих у вртићу и заједници).

Улазни простор - информиче и одаје добродошлицу свима који долазе - и одраслима и деци, другим одраслима. Простор треба да пружи информације о пројектима који се остварује у вртићу, о онима који у вртићу живе и да пружа осећање добродошлице.

Заједничке просторе омогућавају различите начине сусретања и заједничко учешће деце различитог узраста и одраслих, омогућавају да деца мењају и користе друге просторе у вртићу, омогућавају да се деца и родитељи заједно играју. Ово треба да је заједнички посао свих запослених, уз учешће породице и консултовање са децом. Инспиративни простори позивају децу да се баве и делају у њима, манипулишу материјалима.

У радним собама треба да се простор и материјали организују у складу са концепцијом. И овде је важно стално имати на уму да су просторне целине дефинисане основном наменом у односу на активности и учење деце, да могу бити сталне, повремене и везане за пројекат, и да су радне собе у том смислу аутентичне за децу која ту бораве и у складу са пројектима/темама које се реализују у тој групи. При организацији просторних целина важан је адекватан намештај који ће омогућити деци да је материјал доступан, а васпитачу да је простор прегледан и безбедан за децу. Простор се може преграђивати ниским мобилним полицама, прозирним завесама, паноима, преградама. Истовремено јако је важно да у тим просторним целинама има довољно материјала и средстава које ће обезбедити дечју интеракцију са материјалима, њихово смисаоно ангажовање и делање. Због свега наведеног је јако важно направити скицу – нацрт радне собе како би се тада увидео потребан намештај, друга средства за преграђивање али и материјал који треба да обогати те целине и подстакне децу на игру.

Двориште вртића захтева посебну пажњу и планирање акција како би се отворени простор учинио погодним и стимулативним за различите активности, игре и истраживања деце.

Заступајући уверење да су деца од малена врло компетентна бића, установа има велику одговорност да се према њима тако и односи. Зато је потребно организовати простор који је флексибилан и прилагођен деци, опремљен материјалима за истраживање, експериментисање и конструисање знања. Зато је потребан васпитач који је осетљив да види дете, да га поштује и негује његову индивидуалност. Зато је потребна установа која кроз васпитно-образовни процес подупире и поштује права деце уз слободно изражавање свих дететових креативних потенцијала, радозналости и аутономије.

Објекти у саставу Установе садрже одговарајуће просторије, двориште и стандардну опрему за боравак и игру деце. У објектима постоје следеће просторије: радне собе, санитарни чворови за децу и одрасле, вишенаменска сала, канцеларија за васпитаче, радна просторија за тријажу и превентиву, холови терасе, кухиња (централна кухиња – објекат „Колибри“) и остале просторије – просторије за одлагање инвентара и материјала за одржавање објекта, канцеларије за друго особље (директор, секретар, административноособље и рачуноводство) Управа установе. Помоћник директора за педагошки рад стручни сарадник - педагог- објекат „Бубамара“, стручни сарадник –психолог “ Чуперак“, стручни сарадник –педагог „ Цицибан“, стручни сарадник-педагог за физичко, вртић „ Зека“ нутрициониста, сарадник на ПЗЗ- објекат „Колибри“.

Радне собе у објектима садрже довољан број столова, столица и креветића за децу Техничка опремљеност објеката је на задовољавајућем нивоу. Сви вртићи поседују по један компјутер и Wi-fi, али не постоји покривеност интернетом целог објекта, већ само канцеларија. Такође, осим компјутерима,

добра је опремљеност фотоапаратима, камерама, музичким уређајима. Систем комуникације између свих вртића побољшан је повезивањем рачунара путем интернет мреже.

Канцеларије за васпитаче садрже мале библиотеке, ормаре за одлагање документације, телефон и рачунар (у свим објектима).

Радне собе допуњавају се годишње играчкама и дидактичким срдествима, као и материјалом за васпитно-образовни рад. У складу са финансијским могућностима врши се обнављање дотрајале опреме и намештаја.

Дидактичка средства, материјали за игру, играчке набављају се континуирано у складу са бројем деце, њиховим потребама, финансијским могућностима и условима које пружа простор.

Радни простор је функционалан и присан, обезбеђени су услови за пријатно атмосферу, за учење и рад деце. Томе доприносе и креативно осмишљени холови који су такође у функцији дечје игре и који се допуњавају материјалима који провоцирају и подстичу децу на истраживање и експериментисање. Играчке, сликовнице, дидактичке игре којима је опремљен простор радних соба налази се тако распоређен да је увек доступан деци.

Оно што је изложено у простору треба да одражава процес учења деце у групи и да деци и другим учесницима тај процес учини видљивим. Видљивост процеса учења омогућавају различити начини документовања: фотографије, забелешке, скице, шеме, графикони, макете, инсталације... Они доприносе да процес учења постаје ближи деци, деца могу да се враћају деловима који су им потребни, да користе документовано као подсетник за нова истраживања, да показују и да тумече другима чиме се баве и да међусобно о томе разговарају. Кроз обезбеђивање видљивости учења деца добијају поруку да се начин на који уче и њихово искуство и сазнање сматрају вредним.

Оно што је изложено у простору треба да одражава вредности које негујемо у учењу. Ако је заједнички рад и заједнички допринос вредност не само у вртићу, него и у савременом свету, онда све што излажемо у простору треба то да емитује. Заједнички допринос стварају заједнички учесници (деца, васпитачи, родитељи, вршњаци из вртића, чланови локалне заједнице...), али заједнички допринос није када они појединачно нешто ураде, независно једни од других, па ми у вртићу направимо заједничку збирку појединачних радова. Заједнички допринос је када се учесници ускладе око заједничког циља и раде на деловима за које су преузели одговорност и у њима уживају.

ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ

ЈАСЛЕ: сензорна просторна целина

Материјали	
Материјал за манипулисање:	кинестетички песак
	вода
	вата
	вуна
	кукурузни гриз
	желатинасте масе
Сензорни материјал за испитивање физичких својстава:	боје
	различити облици
	различите структуре
	текстуре
	топлоте
	густине
	мириса
укуса	
Манипулативне табле са различитим механизмима за:	окретање
	убацавање
	притискање
	провлачење
	отварање и затварање
Мобилне тканине са џеповима:	откривалице
	уметалице
	закачаљке
	„чаробне торбе“
Музички инструменти(готови или прављени):	звечке
	звона
	ударалјке
	тријангл
	музичке шушкалице
	ксилофон
Музичке кутије:	звучне играчке
Реални предмети:	левци
	посуде за преношење
	посуде за пресипање
	лопатице
	цедиљке

ЈАСЛЕ: Кинестетичка просторна целина

Материјали	
Подлоге за пузање и провлачење:	струњаче
	тунели
	мост
	мрежа за провлачење
Реквизити за пењање:	тобоган
	лестве са два степеника
	ниске гредице
Лопте:	велика лопта за превртање преко ње
	лопта за скакање
	лопте за хватање са две руке
	мале лоптице различите тежине-боје(одскакање и котрљање)
Различита геометријска тела од сунђера:	коцка
	квадрат
	ваљак
Пластични реквизити:	обручеви
	чуњеви
	тегови
Играчке на надувавање:	мали базени
	чамци
	обручи
	балони
Мобилне или стојеће играчке на повлачење, окретање и вучење:	висеће-фиксиране за плафон или носеће штапове
	Слободне у простору (платна,падобрани)
	Стојећи кош

ЈАСЛЕ: Литерарна просторна целина

Материјали	
Сликовнице мањег формата	обичне са разним сликама
	парне слике
	музичке слике
	тактилне сликовнице
Сликовнице већег формата	интерактивни панои-књиге који омогућавају отварање, затварање, повлачење, спајање
Различите подлоге	папири/табле за шарање на зиду
	папири различитих боја и величина
Материјал за писање	бојице
	оловке
Аудио средства	техн.помагала(лаптоп,пр..)
	приче за децу(цд и сл.)

ЈАСЛЕ: Просторна целина за конструисање

Материјали	
Различите коцке	гумене
	силиконске
	пластичне
	дрвене
Крупни конструктори различитих облика	пластични
	силиконски
Комплекти предмета различитих облика	слагање
	уметање
	убацивање
Дрвени елементи	дасчице
	летвице
	облице
	калемови
Вишенаменски елемент	цеви
	алке
	прстенови
Подлоге за конструисање	за набијање
	„ повлачење
	„ уметање

ЈАСЛЕ: Просторна целина за визуелне уметности

Материјали	
Подлоге за цртање и сликање	папири табле
Материјал за обликовање	пластелин глина тесто
Материјал за сликање и цртање	водене боје(готове или прав.) воштане боје фломастери
Средства за сликање	четке за сликање различитих величина четкице за прсте ваљкови сунђери тупфери посуде за боје посуде за воду
Средства за спајање	лепак у стику лепљиве траке различитих ширина и боја чичак трака широке спајалице
Помоћни реквизити	рамови мреже разбој
Колажни материјали	уокрасни папири вуница траке дискови крупне кугле тестенине
Средства за обликовање	дечје маказе калупи за обликовање точкови за глину
Подлоге за радове	за одлагање радова подлоге за рад
Средства за чишћење	метлице ђубровници кофице сунђери крпе за брисање

ЈАСЛЕ: Просторна целина за симболичку игру

Материјали	
Лутке	веће (моделу животиња)
	беболике веће лутке
	звучне лутке
Реквизити за симболичку игру	колица
	креветићи
	носиљке
Позорница и позоришне лутке	гињол лутке
	лутке прстићи
	јавајке
Одевни реквизити	различити костими
	различити обувни реквизити
	капе, круне, кравате..
Полице и штандови	полице за одлагање матер.
	материјали и играчке од којих се могу направити простори за симболичку игру(нпр.кућа, дворац, пећина, шума)
Реални предмети	посуде и прибор за јело(тањир, чаше, шерпе, лончићи, кашике..)
	веће посуде(лавори, кофе, крпе)
	стољнаци
	мали кућни апарати(телефон, сат, миксер..)
	Торбе, кофери

ЈАСЛЕ: Просторна целина за скривање и осамљивање

Материјали	
Скривалице	кућице
	застори
	шатори
	сензорни елементи
	меке играчке
меки елементи за седење или излежавање	јастуци
	душеци
	лејзибег
Породични реквизити	породичне фотографије
	предмети из породице

ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ

ВРТИЋ: Просторна целина за конструисање

Материјали	
Конструктори различитих врста и облика	пластични структурирани конструктори
	веће гумиране или силиконске пазле/табле
Дрвени елементи	блокови
	летвице
	облице
	калемови
Пластични елементи	цеви
	спојнице
	обручи
	алке
	куке
Метални елементи	шипке
	конзерве
	шrafoви и намотаји/навртке
	шарке
Материјал за спајање и везивање	струне
	канапи
	конци
	мреже
Алати које могу да користе деца	чекићи
	кљешта
	маказе
Подлоге за конструисање	табле(стиродур,пластика,дрво)
	сталци за одлагање продуката

ВРТИЋ: Просторна целина за симболичку игру (породична целина)

Материјали	
Реални предмети	посуђе(шоље,тацне,шерпе, прибор за јело..)
	прибор за чишћење(метла, корпе,крпе,сунђери..)
	мали кућни апарати(пегла, телефон, сат, тастатура..)
	торбе/ранчеви
Играчке као супститути за реалне предмете	моделу воћа и поврћа
	касе
	креветац
	колица за бебу
	даска за пеглање
Различити модели лутака	човеколике лутке
	моделу животиња

	моделу ликова из виртуелног света
Кућице за лутке	пластичне
	дрвене
	картонске
Отворене полице модели из свакодневног живота	сто/сточићи
	штандови
	материјали и играчке од којих се могу градити (продавница, пошта, кућа, дворци, елементи свемира..)
	готови модели/кутак(кухиње, фризера, доктора..)
Реквизити за костимирање и маскирање	одевни предмети(капе, костими, кравате, готове маске...)
	материјали(картони, платна, машнице, траке..)
Позорница и позоришне лутке	гињол лутке
	лутке прстићи
	јавајке или марионете
	материјал за израду лутки на штапу и маске

ВРТИЋ: Просторна целина за визуелне уметности

Материјали	
Материјал за сликање и цртање	водене боје
	темпере
	тушеви
	боје за текстил
	оловке у боји
	воштане боје
	фломастери
	угљени штапићи
Материјал за моделовање	глина
	пластелин
	тесто
	вуна/вата
Средства за сликање	четке за сликање различитих дебљина и величина
	ваљкови
	сунђери /тупфери
	дрвени штапићи
	посуде за боје
	посуде за воду
	пумпице
Материјал за спајање	течни лепак
	лепак у стику
	лепљиве траке различитих ширина и боја
	спајалице
	чичак траке

	штипаљке
	жице
	конац/ канап
	чиоде
Средства за обликовање	дечје маказе
	штапићи за резбарење
Колажни материјал	новине /магазини
	украсни папир
	траке/конопци/вунице/пертле
	рестлови тканина
	дугмићи/каменчићи/шљокице
	дрвене и пластичне плочице
	семенке/пампури/чачкалице
	рамови
делови употребних и украсних ствари	
Подлоге за рад и одлагање радова	пластичне/дрвене плоче
	платно
	фолије(најлон..)
Средства за чишћење	метлице
	ђубровници
	крпе

ВРТИЋ: Литерарна просторна целина

Материјали	
Штампани материјал	сликовнице
	књиге
	енциклопедије
	Мапе/скице/руте
Дечји часописи	брошуре
	проспекти
	дечји часописи/магазини
Подлоге за писање	папир
	табла на зиду или полеђини полице
	подметачи за папир и сл.
	Уметаљке/словарице
Блокови за писање	листови папира
	прибор за писање
	Пано за лепљење различитих писаних симбола/постера/прича у сликама
Аудио и видео средства	Аудио и видео записи активности деце
	ЦД-приче за децу

ВРТИЋ: Просторна целина за осамљивање и скривање

Материјали	
Скривалице	тунел
	шатор
	кућица
Меке подлоге за седење/лежаљке	јастуци
	душек
	лејзибег
Различите меке играчке	модел животиња
	модел јунака из филмова
Елементи из породице	ранчићи
	породичне фотографије

ВРТИЋ: Просторна целина за истраживање светлости и сенке

Материјали	
Извори светлости	графоскоп
	лампа
	светлећи сто
	пројектор
Платна/застори	пројекционо платно
	платна за засенчивање..

ВРТИЋ: Радионица

Материјали	
Различити алати	кљешта
	чекић
	хватаљке/пинцете
	одвртачи
Различити материјали	опруге
	навртке
	шрафови
	точкови/зупчаници
	шмиргле
	спојнице/штапићи/клинови/штипаљке
	даске различите величине и облока
Материјали за мерења	столарски метар
	лењир
	штапови

1. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

Вртић је простор демократске и инклузивне праксе што значи да се уважавају права све деце на образовање кроз инклузивну праксу којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију, уважава право сваког детета на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку његовим потенцијалима и активном учешћу у животу вртића: кроз партнерство са породицама, локалном заједницом и остваривање права детета као грађанина кроз пуну партиципацију деце у социјалном и културном животу заједнице.

Партнерство са породицом

Установа треба да буде усмерена да то постане место живљења деце, васпитача и родитеља. Једна од основних функција институционалног предшколског васпитања јесте стварање партнерства са породицом, што значи да предшколски програм доприноси подизању општег квалитета живљења и то тако што сарадња која је у најбољем интересу детета треба да има одлике партнерства, што значи да постоји:

- ✓ Равноправност обе стране у погледу уважавања и поштовања, као и доприноса развоју детета и бриге о његовом најбољем интересу,
- ✓ Комплементарност тј проналажење начина да то што их разлику (ниво образовања, способности, разумевање проблема и сл.) искористе да успоставе компленији и свеобухватнији приступ детету,
- ✓ Аутентичност тј. препознавање различитости међу васпитачима и различитости међу родитељима и породицама. Нити су све породице исте нити су сви васпитачи исти и свако треба да има посебан третман који се заснива на уважавању тих различитости.
- ✓ Демократичност, с посебним акцентом на учешће родитеља у васпитно-образовном процесу и доношењу свих одлука које се тичу њихове деце.

Партнерство са породицом значи развијати различите видове сарадње са породицама деце као примарни задатак предшколске установе.

Приоритети вртића оријентисани на партнерство породице и вртића:

- Вртић је место које емитује добродошлицу породици и уважавање породице јасним просторно-организационим показатељима (простор за родитеље, постери добродошлице, визуелне ознаке простора...)
- Породица је упозната са концепцијом програма (писане информације и кроз састанке)

- Програм сардње са породицом је развијен кроз дијалог са родитељима о различитим укључивањима породице (савет родитеља, волонтирање, учешће у непосредним активностима са децом);
- Родитељи су питани шта им је важно и шта би волели у односу на своју децу и себе;
- Деца су питана на који начин би волела да су родитељи укључени и да учествују;
- Родитељи се лично позивају на учешће у појединим активностима и имају помоћ и подршку васпитача или других родитеља за такво учешће.
- Организовање активности у којима је породицама и практичарима омогућено дружење (излети, шетње, културни догађаји и сл.)
- Васпитачи свакодневно сарђују са родитељима на различитим основама;
- Родитељи се на састанцима упознају и воде дијалог са васпитачима о активностима деце и програмским активностима;
- Постоје могућности да се родитељи виде са васпитачем и разговарају о свом детету у различито време дана и у различитим данима у недељи;
- Родитељи се подстичу на укључивање других чланова породице и пријатеља тако што их могу довести и укључити у активности у вртићу;
- Родитељи се могу укључити у различито време, на различите начине и то се документује;
- Васпитачима су познате специфичне тешкоће и препреке за укључивање појединих породица и развијају се стратегије за њихово превазилажење.

Принципи сарадње са породицом:

- ✓ Отвореност као спремност да се разуме позиција друге стране и гради заједничко значање,
- ✓ Поверење као спремност да се изложимо другоме са уверењем да ће други радити у нашем најбољем интересу и у заједничком интересу,
- ✓ Поступност и двосмерност као разумевање процеса грађења односа кроз узајамну размену из перспективе свих учесника, а не наметање учешћа родитеља на основу потреба програма,
- ✓ Разноврсност као разумевање животног контекста родитеља/породице и могућност различитих начина укључивања породице.

Облици кроз који се програм сарадње са породицом реализује су следећи:

- Облици обостраног информисања (информативни разговори, индивидуални разговори, Дан отворених врата, панои за родитеље, флајери за родитеље, кућне посете, телефонски позиви, вибер групе);

- Облици заједничког стицања знања (општи родитељски састанци, групни родитељски састанци, радионице са родитељима, саветодавни рад са родитељима, трибине за родитеље);
- Облици заједничког живљења породице и вртића (Учешће родитеља у пројектима, учешће родитеља у заједничким активностима и акцијама, учешће родитеља у приредбама и прославама, учешће родитеља у раду тимова, органа и комисија установе),
- Облици повезивања са породицом кроз вредновање и истраживање потреба породица ради долажења до нових и адекватнијих модела програма.

Повезаност са локалном заједницом

Заједница је непосредно окружење дете породица, родбина, суседство, установе и институције које они посећују попут дома здравља, продавнице, играонице, библиотека, позориште за децу и сл. Зато је потребно да:

- Деца и васпитачи учествују у различитим дешавањима у локалној заједници (прославе, фестивали, акције...);
- Организовати манифестације у које се укључују чланови локалне заједнице (представе, изложбе, промоције...);
- Посетити привредне и услужне организације (фабрике, занатске радње, банке, тржни центри...)
- Локалне привредне и пословне организације учествују у финансирању појединих активности и акција, опремању и набавци потрошних материјала
- Информисање локалне јавности о програму и раду у Установи (информације у виду плаката, флајера-пошта, месна заједница, дом здравља, библиотека) као и редовно информисање у локалним медијима;
- Сарађују са школом кроз узајамне посете, организовањем заједничких активности и акција и разменом информација и заједничкој припреми родитеља и деце за прелазак из вртића у школу.

Рад са децом и породицама из осетљивих група

Улагање у рани развој има највећи утицај управо на децу из осетљивих друштвених група. Деца из ових група живе у сиромашним породицама, породицама са ниским образовним статусом, па им је тешко да својој деци пруже подстицајно окружење за развој. Из тих разлога ова деца немају исте шансе да развију своје потенцијале као њихови вршњаци који долазе из стимулативнијих средина. Пропуштене прилике у раном детињству касније у животу одузимају могућност просперитетнијег живота.

За ову децу је од посебног значаја укључивање у вртиће на што ранијем узрасту, а за васпитаче да буду посебно сензибилисани за рад са овом децом. Из тог разлога веома је важно подићи компетенције васпитача у овој области кроз стручно усавршавање и повезивање са локалном заједном како би се наша Установа прикључила различитим акцијама. Тако ће се деца укључивати, уз обавезан васпитно-образовни рада са њима, у позоришне представе, маскенабале, радионице које се реализују у нашој локалној заједници, као и посебне програме које наша установа реализује – излети, приредбе.

Транзиција и континуитет

Преласци у нова окружења као што је на пример полазак у јасле/вртић, прелазак из јаслица у вртић или из вртића у школу су осетљиви периоди транзиције у којима је континуитет посебно важан. Деци је потребно да прелазак у нову средину има ослонац у ономе што им је блиско и познато: да нову средину упознају са особом за коју су везана и у коју имају поверење; да се сусрећу са искуствима која су блиска њиховом породичном животу и култури; да су окружена познатим предметима; да им нови одрасли показују да су она важна и да им посвећују индивидуализовану и персонализовану пажњу; да имају прилику да изразе своја осећања и страхове и деле са другима своје искуство породичног живота у новој средини.

Такође, потребан је континуитет искустава из различитих животних окружења кроз који се гради осећање сигурности, смисла и развијају диспозиције за учење као основ целоживотног учења.

Табела 12 План транзиције породица-јаслице/вртић, јаслице-вртић, вртић-школа

Активност	Носиоци активности	Динамика
Индивидуални разговори са родитељима деце узраста од 6 месеци до 3 године. Родитељи упознају простор вртића, децу, одрасле и ритам дана у вртићу.	Медицинске сестаре-васпитачице и родитељи у просторијама вртића	Јул, август
Израда плана адаптације за свако дете	Медицинске сестре – васпитачице и родитељи	Јул, август
Упитници и анкете „Упознајмо се“ за родитеље децеузраста од 6 мееци до поласка у школу	Васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице	Септембар и по потреби током фодине
Укључивање родитеља (присуство у групи) у почетну фазу адаптационог периода	Медицинске сестре – васпитачице и родитељи	Септембар, октобар
Општи родитељски састанак са родитељима са освртом на адаптацију деце.	Васпитачи/це, медицинске сестре-васпитачице	Септембар
Пружање подршке деци и	Медицинске сестре-	Септембар, октобар

Предшколски програм Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

родитељима приликом преласка у друге јаслице	васпитачице, родитељи	
Посета родитеља Психолошком саветовалишту за родитеље. Саветодавни разговор са стручним сарадницима	Стручне сараднице	Током године
Постепена адаптација деце од 6 месеци до 3 године у сарадњи са родитељима према јединственом плану за свако дете	Медицинске сестре-васпитачице	Септембар, октобар
Васпитачице млађе вртићке групе систематски и континуирано посећују јаслице и упознају се децом	Медицинске сестре-васпитачице, васпитачи/це	Током лета
Посета основним школама, заједничке активности, размена информација између васпитача, учитеља и стручне службе.	Деца, васпитачи/це, учитељи/це, родитељи, стручна служба	Током године

Предшколска установа као место рефлексивне праксе

Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Практичари су стално суочени са новим питањима и изазовима које треба да решавају у складу са уверењима, знањима и умењима, кроз рефлексивно преиспитивање теорије и праксе у односу на дати контекст. Професионална улога практичара реализује се кроз четири подручја:

- Подручје непосредног рада са децом;
- Подручје професионалног развоја;
- Подручје развијања програма;
- Подручје професионалног јавног деловања.

Професионални развој фокусиран је на потребу сталног учења и надограђивања одговора на питање шта значи бити добар васпитач и шта је добар програм, разумевање концепцијских поставки, кроз крутичко преиспитивање са колегама, из свог вртића, других вртића и установа, учешће и излагање на стручним скуповима, праћење савремене стручне литературе, сагледавање и критичко преиспитивање друштвених и културних фактора којима се обликује пракса предшколског образовања.

Професионално и јавно деловање се реализује кроз:

Заступање интереса деце и породице у свим питањима јавне политике, друштвеног живота и јавних делатности која се односе на децу; Ангажовање у локалној заједници на промовисању права детета и породице и промоцији предшколског васпитања и образовања; ангажовање у професионалним удружењима и стручним телима; покретање и учешће у акцијама везаним за децу и породицу; промовисање предшколског васпитања и професије васпитача учешћем на стручним скуповима, у медијима, публикавањем стручних радова; професионално деловање и понашање у свакодневној пракси у складу са етичким кодексом професије.

Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Стручне сараднице и васпитачи/це заједно преиспитују квалитет програма кроз вредновање реалног програма у његовим носећим димензијама: средина за учење, квалитет односа, заједничко учешће, подршка диспозицијама за учење, инклузија, различитости и демократске вредности, сарадња са породицом и локалном заједницом. Оваква врста самовредновања не служи за процену рада васпитача и стручних сарадника већ су подаци добијенина овај начин основ за заједничко промишљање и промене праксе.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Предшколски програм, као и његове измене и допуне, доноси се на начин и по поступку утврђеним законским прописима и општим актима.

Измене и допуне Предшколског програма врше се по потреби ради усаглашавања са насталим променама у току његовог остваривања.

Пречишћен текст Предшколског програма ПУ „Ђурђевдан“ ступа на снагу наредног дана од дана објављивања.

Град Крагујевац

Предшколска установа „Ђурђевдан“ Крагујевац

Број: 03/1-4909

Датум: 13.09.2024 године

К р а г у ј е в а ц

Председник Управног одбора

Томислав Јошовић
